

REDAȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancoate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI DE ANUNȚURI:
în Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Augenthaler & Emerio Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppeltik.
în Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsebet-köru).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicități mai dese după tarifar
și învoială. — RECLAMR pe
pagina 3-a o serie 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 24.)

"GAZETA" iese în de-care zi
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
M-ri de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franco, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
M-ri de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumără la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 128. — Anul LXVIII.

Brașov, Sâmbătă 11 (24) Iunie.

1905.

Timoteiu Cipariu.

1805—1905.

S'au împlinit o sută de ani dela
nascerea marelui dascăl român Ti-
moteiu Cipariu.

Care Român cu cât de puțină
carte n'a cetit ori n'a auzit ceva
despre acest învățat al nostru, mic
de statură dăr cu inima mare și cu
ochii pătrunzători, ce schinteiau de
însuflețirea pentru națiunea română,
limba și cultura ei, care l'a hrănit în
tota viața sa?

Da, acești ochi fulgerători ai ne-
muritorului Timoteiu Cipariu erau ca
și ochii unui bălaur, care veghia ne-
curmat și nopțe asupra comorei
nestimate a romanității dulcii noastre
limbi strămoșesci; a unui bălaur des-
pre a căruia veghie se duse vestea
nu numai în țera Ardealului, ci în
tota românia și peste țeri întinse
și depărtate.

Cine era acum patruzeci de ani,
când adversarii limbei și ai naționa-
lității române năvăliră asupra noastră
a Românilor din aceste țeri, ca să
ne dispute originea latină a limbei
și viței noastre, cine era, dicem, care
atunci a ridicat spada științei sale,
ca să ne apere romanitatea, stărnind
respect și admirare în șirurile ini-
mice?

Era acel ager și curajos dascăl
în talar de preot, care crescut la si-
nul unei țerance române din Pânade,
a învățat, a trăit și a muncit în agrul
științelor și al școlii române până ce
a ajuns optzeci și doi de ani ai vie-
țuirii sale, în istoricul orașel al Bla-
șiului, și pe care simpaticul literat ro-
mân Odobescu — amintind cum în
ziua de 3/15 Maiu era sărbătorit de
cătră tinerimea română din Blașiul fă-
cându-i înaintea căscioarei sale albe și
modeste din fața seminarului cu en-
tusias juvenil serenadă cu cântări
naționale și patriotice — îl înfișează așa:

„...La o așa neobicinuită mișcare noc-
turnă, în pacinicul orașel, o ferestră a căs-
cioarei albe se deschidea și în cadrul ne-
gru al cercevelor ei, sub reflexul torțel-
lor, clătinate cu vie emoțiune de junii ova-
tori, se presenta cu o statură șuie, dăr
drăpă și semetă, un bătrân în haine mo-

nachale, al cărui cap încununat cu păr
cărunt purta, cam lăsat de pe creștet mai la
vale o cpucie sau tichie de catifea né-
gră cu bumb roșu la mijloc. Acea négră,
fină și tępănă umbră purtând așa mândru
capul ei albit, producea întotdeauna asupra
fragedei inchipiri a școlarilor o adencă și
arđetore întipărire...

Așa a fost Timoteih Cipariu, ne-
despărțit cu sufletul său de acela al
tinerimei române, vestindu-i la toate
ocasiunile, cu tinerescul foc al entu-
siasmului curat, marea menire hără-
zită de provedința națiunii străplân-
tate pe acest pământ de divul Traian.

Ca exemplu frumos și înălțator
pentru succesorii săi, pentru dascălii
chemati a continua lucrarea fericitoare
a acestui spirit uriaș al gintei noastre,
care vorbea tinerimei române de far-
mecul nemuritor al „tesaurului născut
cu noi dela țitele mamei noastre, dulce
ca sărutul măicuțelor când ne aplecă
la sinul lor, un tesaur mai scump de-
cât viața... moștenit dela părinții
noștri, fără de care nu am mai fi
demni a ne numi fii lor, de tesaurul
limbei românesce“.

Și par' că a fost pentru noi un
semn arătător al provedinței pe un
veac întreg de lupte grele ce ne mai
așteptau și se mai așteptă, că cel
mai mare învățat din timpul redeș-
tăreii naționale, al nostru, al urma-
șilor vechilor coloni dintre Tisa și
Carpați, a fost un dascăl al limbei ro-
mâne și un infocat apostol al ei.

Fără de limbă nu e cultură, nu
progres, nu bunăstare, nu e viață, nu
pote fi popor românesc. Acastă con-
știință adencă mișcă pepturile năs-
tre la amintirea lui Timoteiu Cipariu.

Când marele dascăl și-a închis
ochii pentru tot-deuna trecend din
valea plângerilor în câmpiile nesfirșite
ale spiritelor celor bune, la 3 Sep-
temvrie 1887, diarul nostru cernit
încheia cu aceste cuvinte necrologul
său:

„Decă nimic din toate câte le-am
înșirat despre mult roditorea activi-
tate a lui Timoteiu Cipariu nu ne era
cunoscut, ajungea să frunzărăm co-
lecțiunile noastre din deceniile ultime,
ca să scim să apreciam înaltele cu-
noscințe, nobilul spirit, sentimentele
curate românesce și adevăratul patri-

otism al răposatului din articolii lui
publicati în „Gazeta“ și „Fóie“.

„Cine a fost Timoteiu Cipariu
vor sci să spună mai bine viitoarele
generațiuni, cari se vor pute bucura
în lăște de fructele muncii lui ne-
obosite“.

„Noi, cei de ađi, cari suntem con-
strinși a ne apera đilnic de atacurile
îndreptate în contra scumpei comori
a limbei noastre, simțim deocamdată
mai mult numai, că în Cipariu am
perdut un mare și infocat apărător și
cultivator al limbei române“.

„Pentru acesta însă nu este și nu
pote fi recunoștința noastră mai slabă,
decât va fi recunoștința urmași-
lor noștri“.

Er ađi adaugem: Sntem răs-
pundători înaintea dumnezeirii și a
posterității — ca să ne ostenim și
să nu șovăim nici o clipită în lupta
pentru comora scumpă și sfântă a
națiunii noastre, ca să o putem lăsa și
noi moștenire drăpă fiilor, nepoților
și strănepoților noștri, și să ne le
răpim, cu ușurința risipitorului, feri-
cirea de a-și pute arăta odinioară re-
cunoștința lor cătră neuitatul părinte
al filologiei române!

Noul ministeriu în dietă.

Vol de neîncredere. — Amânarea dietei.
apel la rezistența pasivă.

Brașov, 10 (23) Iunie.

Förte bogată a fost săptămâna
acesta în *evenimente politice interne*.
A fost numit *noul ministeriu Fejervary*
(br. Geza Fejervary ministru preșe-
dinte, ministru de finanțe și ministru
pe lângă persoana Maj. Sale; *Lanyi*
ministru de justiție; *Vörös* ministru
de comerț; G. *Lukacs* instrucțiune;
Krisztoffy interne; *Bihar* ministru de
honveđi; *György* agricultură și *Ko-
vacevic* ministru croat, fără portofol-
liu). În același timp Majestatea Sa a
desărcinat cabinetul Tisza. În ziua
când fóia oficială a publicat numirea
noului guvern, s'a făcut cunoscut lu-
mii și țerii un *autograf prea înalt*, ce
Monarchul l'a adresat ministrului pre-
ședinte Fejervary, autograf pe care-l
publicăm mai jos în întregime și care

a format obiect de viuă discuțiune în
cercurile politice maghiare și în pre-
sa din monarchie. În acest autograf
Majestatea Sa își exprimă regretele, că
până în momentul de față nu s'a pu-
tut forma un guvern din sinul majori-
tății dietale, fiind-că partidele coali-
tate n'au prezentat un program de
guvernament, pe basa căruia să le fi
putut încredința cărma țerii. Autogra-
ful lasă însă mână liberă acestei ma-
jorități pe terenul reformelor econo-
mice și pe acela al reformelor de gu-
vernare interioară. În ce privește însă
ceștiunile militare, Maj. Sa declară,
că dispoșiunile ce a ordonat a-se lua
în armată, nu s'au putut face decât
între marginile cari negreșit trebuie sus-
ținute, spre a împiedeca primejduirea
destoiniciei de luptă a armatei, care
are o importanță vitală pentru am-
bele state ale Monarchiei. Cu alte cu-
vinte, nu se pot împlini pretensiunile
Maghiarilor privitoare la introducerea
limbei de serviciu și de comandă ma-
ghiară.

După toate aceste a urmat *pre-
sentarea ministeriului-Fejervary în ședin-
ța de Miercuri a dietei*. A fost o șe-
dință memorabilă, în care s'a accen-
tuit nu se poate mai vedit marile
conflict și ruptura dinte Corónă și
Maghiari. Vom da aici un scurt resu-
mat despre decursul ei:

Încă de dinimătă o mare mulțime de
lume se afla în fața parlamentului, care
primi cu ovațiuni șgomotoșe pe Apponyi,
Kossuth și ceilalți șefi ai opoșițiunei. Mini-
ștrii se duseseră de cu vreme la cameră,
de témă, că mai târđiu mulțimea n'o să-i
lase să între. Sala desbaterilor era tixită
de public. Când ministrii intrară, deputații
din stânga încep să fluere, să ridă și să
strige: »Jos trădătorii! Plecați de aici
neblejnicilor!«

Ministru președinte Fejervary predă
președintelui decretul regal, prin care a
fost numit noul ministeriu, și dice:

— Ministeriul meu va fi un ministeriu
de *transiție*. Sarcina mea este să pregătesc
terenul pentru un ministeriu din sinul
majorității. Am onore să presint pe colegii
mei. (Strigăte: Mare plăcere ne fac! —
Risete.) Noi suntem în afară de partide.
Eram dator să răspund la chemarea regelui
și să primesc această sarcină. Starea în
afară de budget trebuie să înceteze. Pe
terenul economic se simte o mare stagnare,
poporul cere muncă și pâne.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

In amintirea lui Timoteiu Cipariu.

Nu putem contribui în aceste momente cu
ceva mai sublim și mai înălțator la venerarea
memoriei marelui apostol al limbei române, a
părintelui filologiei române, Timoteiu Cipariu,
de cât reproducend aici strălucita sa vorbire țin-
nută la inaugurarea »Asociațiunei transilvane
pentru literatura română și cultura poporului
român« înainte cu 44 de ani. Etă vorbirea lui
Cipariu:

Escelență, domni și frați!

Când ne uităm înapoi la istoria
poporului nostru și mai cu sémă la
a națiunii noastre din astă patrie dul-
ce, care e întâiul leagăn al vieții ro-
mâne pe aceste locuri nordice-orien-
tale, mai că nu aflăm în șirul atâtor
mari secolii, dela începutul celui al
doilea al erei creștine, până acum,
peste mijlocul celui de al XIX secol,
decât numai ădile de lacrimi, de du-
rer și de suferințe de totă forma; ér
ădile de bucurie pentru poporul ro-

mân și pentru națiunea noastră tran-
silvană în specie, au fost mai puțin
și mai rare, decât pana de corb alb.
Cultura romană, ce au adus cu sine
în Dacia din alte părți ale lumii mai
fericite și mai desfătate și au trans-
plantat-o în acest pământ rece și în-
ghețat, cultură, de care mărturisesc
tote ruinele și tote unghiurile patriei
noștre, — acele 40 de cetăți, ce le
numera Ptolemeu în geografia sa cu
numele, abia cu 50 ani după strămu-
tarea noastră în acest Babilon, —
tota, mai totă căđu prada gintelor
barbare, cari înainte de a prada Gre-
cia și Italia, Atena și Roma, se părú
că din prada patriei noastre și din
ruina culturai romane de pe acest
pământ, au prins gustul de a se în-
crunta în ruinele și ale celorlalte pro-
vincii din imperiul roman.

Din acastă ruină totală a na-
țiunei numai Dumneđu scie cum am
scăpat, numai ca prin minune, și nu-
mai cu pielea și cu viața, căci acele

incursiuni și prădări nu ne-au răpit
numai averea și cultura, ce am avut'o,
dăr ne-au răpit și mii de mii de su-
flete de ale fraților și părinților noș-
trii, și decă ar fi fost mórtea lor nu-
mai corporală, mai puțin li-ar fi fost
și amarăciunea; însă decăt mórtea
naturală mai este mórte și mai cum-
plită pentru om: sclăvia, despărțirea
de ai săi, și mai pre sus de tote
simțul unei ruine naționale; căci nici
o durere nu pote să se asemene cu
acea durere, când vede omul nu nu-
mai peirea sa, ci vede de-odată și
pierirea unei patrii, a unei națiuni în-
tregi, mai fără nici o speranță de ri-
dicare din acea pierire.

Însă din toate aceste ruine, pro-
vedința ni-a conservat încă în aceste
dureri cumplite un tesaur neprețuit,
pe care nu ni-l'au putut răpi nici sa-
bia învingătorului, nici cruđimea tira-
nului ce domnea pe corpurile noastre,
nici puterea fizică, nici politica infer-
nală, — un tesaur născut cu noi dela

țitele mamei noastre, dulce ca sărută-
rile mamelor, când ne aplecau la
sinul lor! tesaur, mai scump decât
viața, tesaur, care de l'am fi pierdut,
de l'am pierde, de vom suferi vreo-
dată, ca cineva cu puterea său cu
înșelăciunea său cu momelile să ni-l
răpescă din mâinile noastre, — atunci
mai bine să ne inghită pământul de
vii... Cel puțin să ne adunăm la pă-
rinții noștri cu acea mângăiere, că
nu am trădat cea mai scumpă ereditate,
fără de care nu am mai fi demni de a
ne mai numi fii lor, limba românescă.

Noi sperăm în provedința divină,
sperăm în virtutea neînfrântă a na-
țiunei, pe care întru atăți secolii nici
în cea mai apusă sorte a ei nu a
trădat'o, sperăm în marii bărbați și
însufleții fii ai națiunei, cari mai
ales în aceste timpuri critice, în cari
se tracteză cestiunea de a fi său a
nu fi, cu totă bărbăția demnă de un
Roman vechiu, cu totă resoluțiunea
nefățărită, și cu pana și cuvântul și

Endrey: Și comandă maghiară!

Fejervary: Mai mult plătesce pânea! Nu mai puțin cunoscute sunt raporturile triste produse din cauză, că nu s'au făcut recrutări anul trecut și anul acesta. Sute de mii de muncitori, fără muncă, zac în cea mai mare miserie. Fejervary prezintă, deci, proiectele de legi, prin care e autorizat a încasa dările și a face recrutări, proiecte despre darea de consum a orașelor și comunelor, proiect de investiții. În fine un proiect de rezoluție despre alegerea comisiunii de cvotă. Incheie zicând, că guvernul nu vră să se ocupe de chestiuni politice, ci își va da silința a restabili înțelegerea între Corónă și majoritate.

Toți se așteptau, ca Fejervary să sfârșescă. Atunci însă prezentă un alt decret regal, cerând să fie cetit imediat. Un tumult indescriptibil izbucnesce. Toți șiau, că e vorba de decretul de amânare a dietei. — Se strigă din stânga: Canalie! Scim despre ce e vorba! Se amână camera! Trădătorul! Afară d'acii!

Președintele declară, că al doilea decret nu pôte fi cetit, înainte de a se fi rezolvat primul decret.

Fejervary, în mijlocul unei mari gălăgii, observă, că înainte de toate parlamentul e dator să asculte cuvântul regelui. Cere, deci, ca imediat să se citescă rescriptul.

Se produce un mare tumult. Contele **Tisza** se ridică atunci și susține, că parlamentul trebuie să asculte cuvântul regal. Cuvintele lui **Tisza** au provocat un târboițu așa de mare, încât nu se mai aușia nimic. Vorbesc **Kossuth** și **Andrassy**, cel dintâi contra, cel de al doilea pentru cetirea decretului prezentat de Fejervary. Sgomotul sporesce, încât președintele e silit să sursendeze ședința.

La redeschidere se pune la vot propunerea lui **Tisza** și toți deputații partidelor coalizate o resping. Atunci **Fejervary** declară, că în urma acestui vot, care violăză praxa seculară, guvernul părăsesce sala dezbaterilor. **Fejervary,** urmat de toți miniștrii, iese din sală. Eșirea ministrilor e însoțită de un sgomot infernal. Li-se aruncă cuvinte insultătoare și expresii difamante, sunt fluerați și huiduiți, ér deputatul **Pozsgay** scuipe pe miniștri și obrazul unui ministru l'a umplut cu scuipat.

Urmă acum partea a doua a tragicomediei. Francisc **Kossuth** prezentă în numele coalițiunii un proiect de rezoluție, după care dieta ia spre rând decretul regal despre numirea ministeriului Fejervary, — însă fiind-că acest ministeriu e neparlamentar, camera se-și exprimă neîncrederea față cu el. **Kossuth** își motivează propunerea secundat de aplausele stânzei. — După **Kossuth** ia cuvântul contele **Tisza**. Spune, că situația în care se află țera e tristă și îngrijitoare și urmări funeste pot să urmeze pentru „națiune“. Noul guvern îl consideră și el de neparlamentar, dér nu află corect, ca față cu domnitorul să se useze de mijloce parlamentare aspre. Dă o declarațiune în numele partidului liberal, în care se cuprinde vot de neîncredere față cu guvernul Fejervary, doresce însă să se restabilească înțelegerea între rege și națiune, ca viața

publică de stat să nu fie tîrîtă într'o catastrofă.

Aurel Novac, în numele clubului naționalist din dietă, declară, că acest club n'are încredere în noul guvern (Aprobări în stânga). N'are încredere în primul rind, fiind-că nu este un guvern parlamentar; apoi pentru-că declarația guvernului nu oferă nici un punct de razim pentru speranța, că doresce a fi pregătitorul unei stări adevărate constituționale, după care zadarnic oftăză de o jumătate de secol partea covârșitoare a locuitorilor țării, constituționalism nefalsificat și basat pe egalitatea de drept și pe adevărata libertate. În deplină conștiință, că realizarea programului partidelor din majoritate aliate nu numai nu va promova dragostea frățescă și dezvoltarea înțelegerii între poporele patriei, ci din contră va produce o adencă amărăciune în naționalitățile atacate în cele mai sfinte interese ale lor, — partidul naționalist ia cu adencă regret la cunoștința intreruperea cu urmări incalculabile a vieții constituționale și îngrijat se teme de sguduiri și pagubele, ce vor urma asupra țării și patriei din urmărirea direcției șoviniste potențată la extrem. Declară mai departe, că sunt gata a apera contra tuturor atacurilor adevăratul constituționalism, care nu pôte servi nici rase, nici domnie de partid.

După aceste președintele pune la vot propunerea lui **Kossuth**, pe care marea majoritate a camerei o primesece.

Se dă o pauză de câte-va minute. După redeschiderea ședinței s'a cetit al doilea decret regal, prin care ședințele dietei sunt amânate până la 15 Septembrie.

Urmă acum a treia parte a tragicomediei, Baronul **Banffy** se ridică, ca să facă o moțiune în care se se declare neconstituțională și nelegală amânarea dietei. (O voce din stânga: Trăiască Norvegia!) **Banffy** continuând dice, că amânarea dietei este și o violare a drepturilor poporului. Propunerea prezentată de **Banffy** se dice că a fost ticluită de **Apponyi**. În ea sunt făcute atente municipale, că nu e permis a-se da unui guvern neparlamentar dare și recruți. Guvernul să fie oprit a încasa bani publici și a face cheltueli nevote de parlament. Nu-i este ertat guvernului a chema sub steag rezervele de întregire, séu a reținé în serviciu pe soldații, cari au servit trei ani. Nu pôte guvernul să incheie convențiuni comerciale cu statele străine; guvernul violăză constituția, decă dă bani din visteria statului pentru chel-

tuelile comune. În fine comitatele sunt provocate a nu sprijini o guvernare anticonstituțională și se face apel la toți, ca strins uniți să se opună și să reziste la violarea constituției.

Propunerea prezentată de **Banffy** a fost primită cu mare majoritate și ședința se ridică în mijlocul unei mari excitațiuni.

*

Tot alaltăeri a ținut ședință și camera magnaților. Guvernul Fejervary s'a prezentat și aici. După prezentarea guvernului, contele **Dessewffy** a luat cuvântul și a prezentat o moțiune de neîncredere față de guvernul Fejervary. A vorbit contra baronul **Podmaniczky**, ér pentru moțiune contele **Eszterhazy** și br. **Pronay**. În fine propunerea a fost pusă la vot și a fost primită cu mare majoritate.

Autograful Majestații Sale cătră br. Fejervary.

„Sunt copleșit de adenci regrete, că până în momentul de față n'am putut numi un guvern din majoritatea camerei fidelei mele națiuni ungare, fiind-că partidele coalizate ajunse la majoritate, n'au prezentat un program de guvernământ, pe basa căruia să se fi putut încredința cu deplină liniștire sôrtea națiunii unui regim luat din rindurile lor. Regretabila stagnațiune a acțiunii creatore a legislațiunii este spre incalculabila pagubă economică și morală a Ungariei, dér sperez, că acum după desărcinarea guvernului minorității, prin mijlocirea unui guvern în afară de partide, concilierea atât de mult dorită de mine a contrastelor ce s'au ivit, imi va face în curând posibil a chema la guvern un ministeriu din rindurile majorității. Aștept cu plăcere propunerile ce le va face majoritatea dietei în privința reformelor administrației interne și a economiei naționale. În ce privește dorințele exprimate în chestiunile militare, Eu mi-am dat după putință învoirea în cursul timpului și mai pe urmă în declarațiunile peremtorii făcute de guvern în anul 1903. Dispozițiile însă ce le-am ordonat prin urmare a se lua în armată, având în vedere drepturile Mele legale de domnitor și datorită împreunare cu aceste drepturi, nu s'au putut face decât în cadrul, care negreșit trebuie menținut, spre a împedeca periclitarea destoiniciei de luptă a armatei, care are importanță vitală pentru ambele state ale Monarhiei. Mi-ar cauza o bucurie deosebită, decă D-vostră, în urma atingerii cu partidele politice, ați isbuti a pregăti în cadrul limite-

lor arătate o înțelegere și a promova prin acésta numirea unui guvern din majoritate“.

Adunarea despărțământului Blașiū al Asociațiunei.

Aniversarea nasterii lui Timoteiu Cipariu.

Brașov, 23 Iunie 1905.

Vedend invitarea despărțământului Blașiū al Asociațiunei și programul serbărilor comemorative, ce se vor aranja de acest despărțământ a doua zi de Rusalii în Panade, comuna natală a lui Cipariu m'am hotărît a pleca să asist la aceste serbări. În ziua de Rusalii eram deja în Blașiū și am fost de față în catedrala, impondibită cu crengi verzi, la liturghia solemnă, celebrată de I. P. S. Sa Metropolitul Victor, încunjurat de membrii capitulari. Corul mixt a executat cântările cu precisiune admirabilă sub conducerea d-lui profesor Iacob Mureșanu. Am remarcat cu deosebire frumoșele soluri ale d-nei Deac și d-șorei Melania Brândușan. Metropolitul a rostit însuși o predică, arătând însemnătatea serbătorii. Catedrala era plină de evlavioși. Intre persoanele de distincție am vedut pe domni: Iosif Sterca Șuluțu, președintele »Asociațiunei«, Ios. Popu jude la Curie, Al. Onaciu, jude la Tablă, Budapesta, Iul. Bardosy, inspector reg. în pensiuie, Sibiu, Leontin Pop, jude de tribunal i. p. Clușiū, și Simion Zehan avocat, D. S. Mărtin, veniți la Blașiū spre a lua parte la ședințele directoriului fondurilor Șuluțene.

O carte despre Cipariu.

După o »noapte furtunosă«, în care puțină odihnă am avut, a doua zi am vizitat des de dimineță internatul de băeți și pe amicul Dr. Ioan Rațiu, prefect la acest internat. Voiam să-i mulțumesc de exemplarul, ce-mi trimise din cartea »Vasile Cârlova«, pe care a scos-o de curând de sub tipar și se-l felicit pentru hărnicia, cu care cultivă literatura română. N'am apucat însă să-i string bine mâna, când pe un scaun zăresc o grămadă de cărți nouă. Iau una în mână. Era o altă carte a lui Rațiu: »Timoteiu Cipariu, viața și activitatea lui«, apărută după »Cârlova«. Carte nouă-nouă, pe paginile căreia nici n'apucase a se usca farba tiparului. Este peste tot cea dintâi carte, care s'a scris despre Cipariu și vrednicia autorului nu mai trebuie să o laud eu. Se laudă de sine.

Mormântul lui Cipariu.

De la internat m'am dus în cimitierul bisericii parohiale, unde zac osemintele lui T. Cipariu. Aici am vedut un monument de marmoră sură, care pörtă inscripția: *Timoteiu Cipariu. Preposit capil. n. în Panade 21 Febr. 1805, rep. în Blașiū 3 Sept. 1887. — Pauzeze în pace!...* Mormântul e neîngrădit. Pe el zăresc o cunună vestejită, pusă de sigur de un venerabil filologul de ziua lui onomastică. Amintesc aici svonul, pe care l'am audît în Blașiū, că monumentul ridicat la vr'o 10 ani după mórtea lui Cipariu, ar fi așezat la un mormânt strein, și că adevăratul mormânt al lui Cipariu ar fi la distanță de 15 pași de acesta. Pentru a se înlătura ori-ce indoială, credem că ar fi necesar a se face exhumarea, până încă nu e târziu.

cu fapta au sprijinit și sprijinesc cauza națională, cauza culturii, în biserică, în școlă, în politică; cari și-au întors totă influența și pozițiunea și n'au cruțat nici osteneli, nici spese, numai și numai ca să sprijinescă pe acésta națiune, cu al căreia nume se laudă și a căreia limbă o vorbesc.

Chiar și astă zi solemnă, ce ne-a adunat din tóte părțile patriei, e o dovadă a vieții românești și o protestare mai solemnă decât jurământul, că națiunea română nu vrea și nu va suferi nici-odată să apuna din rîndul națiunilor ca română, că ea nu vrea și nu va suferi nici-odată acea batjocură, ca să se lapede de al séu nume și de a sa limbă în favoarea nici celei mai culte națiuni și limbă din lume, cu atât mai puțin în favoarea oricăreia alte, care erî alaltăeri era încă necultă, barbară și care până și astăzi încă nu și-a scuturat rugina ce o rodea până la inimă încă înainte de 20—30 de ani, séu înainte

ca de o sută de ani. Acésta adunare atât de numărósă, atât de strălucită, de atâți bărbați bravi și demni, cari cu atâta bucurie nu-și pregetară nici ostenela, nici spesele, ca să alerge aici în depărtare și să ia parte la acésta serbătoare națională, e o dovadă neînfrântă, că se simt măriți a fi fii ai națiunii române și a se numi cu numele strămoșesc.

Națiunile, cari viséză și trăesc în acel vis deșert, că ore-când tot vor să-l aducă pe Român ca să-și desprețuiască limba și să adoreze pe alta străină, cari nu se pot desbăra de iluziunile lor, că Românul va mai voi a se împăuna cu penele străine și va înavuți sârăcia acestor națiuni îngâmfcate și pretensive, — depună-și odată pentru tot-déuna tóte ambițiunile réu calculate, deștepte-se din visul lor și nu se mai nutrescă cu iluziuni seci și amăgitoare. Că amin, amin le dicem lor, că mai curând va trece ceriul și pământul, de cât să se mai prefacă Românul în

cutare séu cutare națiune. De Român ca națiune dic, nu de Român ca individ; că decă au fost împrejurări, când câte un biet Român, séu de fôme, séu de golitate, séu de órecare ambițiune, séu de vr'un alt calcul s'a depărtat de tulpina națiunii sale și s'a incopciat ca un oliv domestic în oliv sêlbat, asta s'aputut întempla; pôte că se va mai întempla și pôte că chiar în zilele nóstre se vedem cu ochii asemeni întemplări; să-i lăsăm însă în numele lui D-deu, să-și caute fericirea și repausul inimii, unde le place și unde speréză să le afle; — căci Românul ca națiune pe carele 17 secolî l'au apăsat la pământ în adevăr, dér nu l'au rupt, nici smuls din rădăcină, și deci înainte să mai trecă și de 17 ori câte 17 secolî, tot Român va rămâne, de s'ar duce și cu miile înstrăinându-se; asta ne e credința neclintită, și sperăm, că toți cei ce nutresc asemenea credință, nu se vor rușina; căci mai măduósă e tulpina ei, decât să se usuce, decă

se și uscă multe și ori cât de multe ramuri din corpul ei; ca un ogor fructuos, carele este în stare nu numai a nutri grâul din destul, ci și pământida, căci pământida se va arde, ér grâul se va aduna și érași se va sémna, ca sémînța să nu-i lipsescă în tótă eternitatea.

Nu voese a mă întinde mai departe, măcar că multe s'ar mai puté dice și aduce din viața națiunii, ce dovedesc invederat, că deșerte sunt tóte sperările, iluziunile, visele; în deșert tóte sofisme și mașinațiunile tuturor, cari mai trag speranță, că dór' dór din Român vor puté face alt popor nordic séu asiatic. Un razim al naționalității române se forméză astăzi și noi sperăm, că asemeni razime se vor forma și de aci înainte și mai multe și mai puternice.

Să urăm dér acestei tinere plante ce astăzi se plantéză în a doua a nóstră patrie, să-i urăm binecuvântare dela cel ce susține și sprijinesce tóte, ca cu ajutorul celui prea înalt

La Panade.

Dr. Laurențiu Nestor, tiner advocat și amic din vremea când fusese candidat aici în Brașov, m'a găzduit în timpul șederii mele în Blăși. Cu trăsura lui și însoțit de dânsul am mers la Panade, distanță de 7—8 kilometri de Blăși. Comuna este situată pe un deal lângă Târnavă mică. Case curățate acoperite cu paie. Oameni buni și cuviincioși, cari salută oșpeții cu respect. Lângă școlă o poartă triumfală purtând inscripția: »Bine ați venit«. Aici a fost salutat comitetul despărțământului — sosit mai curând de cât noi — de protopopul Biei, Iosif Lita, bărbat despre care multă laudă am auzit. Școlă este frumoasă și poartă inscripția: »Școlă gr. cat. edificată 1904 din fundațiunea Cipariu«. (Acastă fundațiune după cum am auzit se urcă la 80.000 cor.)

Liturgia și parastasul.

Biserica din Panade este o zidire de piatră de pe vremea metropolitului Șuluțu (1853). O găsim plină de credincioși, inteligență și popor. Celebrează prof. I. F. Negruțiu, asistat de protopopul I. Lita, preotul local Săbăduș, profesorii Dr. A. Chețianu și I. Fodor și ca diaconii pâr. V. Suci, prefectul tipografiei, și Agârbiceanu subprefect la internat, cunoscut și din scrierile sale literare. Cântările le execută corul preparanților sub conducerea lui E. Suci, elev în curs. III. După liturgie s'a oficiat parastasul în curtea bisericii. Aici d. profesor I. F. Negruțiu directorul despărțământului Blăși, a rostit o predică comemorativă, arătând în cuvinte la înțelesul poporului însemnătatea lui T. Cipariu, prin care comuna Panade a ajuns să fie o comună istorică. Biserica serbează ați renascerea neamului omenesc prin pogorirea sf. spirit, der noi serbăm pe lângă acesta și renascerea limbii românești prin T. Cipariu. Biserica este mama, care ne povățuiesce sufletele la mântuire, și tot biserica este mama, prin care ni-s'a păstrat limba în sinul bisericii s'au născut, și apostolii ei au fost: Bob, Clain, Șincal, Maior, Șuluț, Vancea și T. Cipariu. Ei ne-au învățat să ne iubim limba, neamul, portul, patria.

Adunarea despărțământului.

Adunarea despărțământului s'a ținut tot în biserică. D-l I. F. Negruțiu deschide adunarea printr'un discurs în care schițează scopul Asociațiunii. Releveză, că T. Cipariu a fost președintele ei, și tabloul lui impodobesc sala muzeului național din Sibiu. Secretarul Ciura cetesc rapoartul despre activitatea despărțământului, arătând că numărul membrilor este încă prea mic. Despărțământul a realizat o colecție de cărți adunând pentru bibliotecă 250 volume. S'au ținut mai multe prelegeri cu skiopticonul: în Blăși, Tiur, Sâncel. — Cassierul I. Fodor cetesc rapoartul cassei. Incasări 458.73 cor. Cheltueli 272.22 cor. Sald 186.11 cor. Proiectul de budget pe anul viitor stabilește 500 cor. Se aleg comisiunile și se suspendează ședința. În acest timp d-l profesor Al Ciura cetesc conferența sa »Ceva despre T. Cipariu«. Li schițează pe scurt și în cuvinte căldurose și alese viața și activitatea.

Redeschidându-se ședința d-nul prof.

Precup raportază în numele comisiunii pentru censurarea rapoartelor. Constată numărul mic al membrilor (40) și propune a se face apel, pentru înscrierea de membri noi. Propune mai departe a se trece în raport numele acelora, cari s'au ostenit cu skiopticonul. În sfârșit propune a se da comitetului absolutul. Se primesce. D-l Vasile Suci, în numele comisiunii pentru censurarea raportului cassierului, propune de asemenea a se da absolutul. Se primesce.

La liturgie, parastas și adunare, pe lângă numărul popor, am remarcat între alții pe d-na Livia Domșa, d-sorele: Rozica Căpușan, Silvia și Veturia Negruț, Livia Pop, Otilia Cămpăneanu, d-na Vlăsa din Sâncel cu d-sorele Maria Vlăsa și Elena Boier, d-sorele Leontina și N. Horșa din Biia (amândouă având nisce prea dragălașe bluse de lână albă cu flori artistice, țesătură proprie). Apoi, pe lângă cei amintiți mai sus, d-nii Dr. Iuliu Maniu, Dr. Cassiu Maniu (Clușii), Aurel C. Domșa, Dr. L. Nestor, prof. E. Szabo, Val. Suci, Stef. Lita, d-i sublocotenent Șimon (Brășov) etc.

Expoziția.

Păreții spațiului școle erau acoperiți de țesături de casă, care de care mai frumoase. Expoziția a fost aranjată de d-na Elena Șimon și d-sora Veronica Săbăduș. Ștergare, chendeauă, covore, catrințe, iie, cu cusături care de care mai artistice, motive românești, lucrări fine și cu gust deosebit, încât de miri cum de nisce țerance sunt în stare a executa asemenea lucrări artistice. D-sora Săbăduș și d-na Șimon, împreună cu d-sora Livia Pop m'au condus prin sală și mi-au explicat multe lucruri, pe cari nu le mai vădusem și auzisem. »Cusut cu brânele«, »în cruce«, »cusătură peste muche« »cu cheița« (tăietură) »alese în dește«, fețe de perine »țesute cu rostu »nchis«, »prinsătură« etc. tot expresiuni cari până acuma lipsiau din dicționarul meu.

Aranjorele au expus și d-nsele unele lucrări artistice, între cari d-sora Săbăduș un *epitrahil* (patrahir) țesătură națională în colorii de o compoziție admirabilă. Deprins a vedé tot patrahire de măsurii și brocaturii și plise și mai nu știu ce lucruri străine, unele... sdrențe iudovesci de prin Galii, m'am oprit la acest produs bisericesc-național și mi-au dat lacrimile. Nu s'ar puté ore să avem nu numai patrahire de acestea, ci și alte odăjdii?... Comitetul despărțământului avea la dispoziție suma de 30 cor. pentru premii. La acastă sumă a mai adaugat Rev. dn Nicolae Nestor, canonic în Lugosii — în trecere dela înmormântarea lui I. Radu, tatăl episcopului din Oradea — 20 cor. și Dr. L. Nestor, avocat, 10 cor. Au fost premiate: Maria Poșa-Iurist, Ioana Cămpăneanu I. Neamțu, Maria Cipariu-Codru, Veronica Irimie, Maria Borcea, Anisia Cipariu, Ana Stupariu Răfla Orian, Ana Orian Ana Cămpăneanu, Edifța Irimie, Ana Brad, Rosalia Barna (10—5—4—3 cor.)

Banchetul.

La orele 1½, s'a dat un banchet pentru 70 persoane tot în sala școlii, gătit de

bravul restaurateur Augustin Coltor. S'au rostit următoarele toast:

I. F. Negruț directorul despărțământului, pentru președintele Șuluț și comitetul central.

Dr. Ambr. Chețianu în asemănări frumoase schițează rolul preotului și ridică paharul pentru parochul local I. Săbăduș, mai departe pentru notarul Șimon și aranjătoarele expoziției, d-na Elena Șimon și d-sora Veronica Săbăduș.

Art. Blășianu, paroch în Obreja pentru d. Negruț și comitetul despărțământului.

Gavr. Precup prof. pentru Iosif Lita, vrednicul și simpaticul protopop al Biei.

Augustin Paul, redactor, pentru poporul harnic, blând, inteligent și sobru din Panade, din sinul căruia a eșit un Tim. Cipariu.

Părintele Artimon Blășianu se ridică apoi și accentuând rolul și influința însemnată a frunțașei presei române »Gazeta Transilvaniei« dă expresiunea cea mai viuă simpatiei și admirațiunii sale față de directorul ei, care de peste un sfert de veac o conduce neobosit spre binele neamului și în fine salută pe antevorbitor, care ca membru al redacțiunii vechiului țiar național a venit să ia parte la adunare. Toastul pâr. Blășianu a fost acoperit de entusiastele aplause ale asistenților.

Iosif Lita protopop, închină pentru corpul profesoral dela institutele din Blăși.

După banchet.

Comitetul și mai mulți oșpeți au vizitat apoi casele următorilor țerani: Augustin Cămpăneanu, Ion și Nic. Bărbat, Silv. Turcu, Iacob Bucur, Ereții I. Ion Poșa, și Mih. Poșa, găsind pretutindenea atât în curte, cât și în acaretele economice și în casă curățenie și ordine esemplară. Visitele acestea s'au făcut pe neașteptate. Țeranii au fost lăudați de cătră d-l I. F. Negruț. — După aceea comitetul s'a dus la locul unde stetea odinioară casa natală a lui T. Cipariu, astăzi teren sémănat cu luțernă. Elevii preparandiei au cântat aici câteva cântece și la sfârșit au intonat un jaluic »In vecl pomenirea lui«.

Strănepoții de frate ai lui Cipariu.

La serbările din Panade au luat parte și nepoții fratelui lui Timoteu Cipariu, Onu, fiul lui Matței, singuri cari sunt descendenți din ramura acesta și anume: Timoteii și Anuța Cipariu măritată Iacob Alecușan. — Timoteu este bărbat de statură mică în etate de vr'o 46 ani, îmbrăcat în port țerănesc, deși are 4 clase gimnasiale. Cei ce au cunoscut pe prepositul spun, că strănepotul sémăna foarte mult cu el. Timoteii are 5 feciori, toți cincă fără învățatură mai înalță. Unul singur a dus'o până în cl. III a gimnasului și apoi s'a întors la plug.

Concertul și petrecerea cu dans.

La orele 5 p. m. elevii preparandiei au dat o producțiune declamatorică-corală la care a asistat lume multă. Am mai remarcat între oșpeți pe d-l Iacob Mureșianu cu d-na și cu d-sora Lucia, d-sora Melania Brândușan, d-l Oct. Prie cu d-na n. El. Nestor, d-sora Silvia Nestor, d-l I. Maior, Dr. Oct. Pavelea, pâr. V. Smighelschi și alții. Corul elevilor preparandiei merită totă lauda pentru precizia lor cu care a executat punctele din program. Tot așa și declamatorii. După concert a urmat dans, la care tinerimea s'a avântat cu fervoarea proprie etății. La orele 7 am m'am întors la Blăși, de unde la 1½ am plecat spre Brașov. Nu mai știu decă decă s'a ținut prelegerea antialcoolică cu skiopticonul, după cum era în program. Atăta însă bănuiesc că eu mă voi fi apropiat cu trenul de țara Bărsel, când se vor fi despărțit părechile dănsătoare. — Ciobanul Cărtan, care e de față la tôte serbările romane și române — se putea să lipsescă din Panade?..

A fost o serbare frumoasă.

Reporter.

Revista politică.

Evenimentele ce se petrec în Ungaria își află un viu ecou și în Austria. Ministru președinte Gautsch a dis în ședința de alaltăeri a camerei deputaților austriaci, că guvernul conformându-se declarațiunilor făcute de

curând, a adresat nouului guvern ungar o serie de întrebări concrete privitoare la cele două părți ale monarchiei. Atitudinea viitoare a guvernului austriac va depinde de răspunsul guvernului ungar. El stăruie asupra principiilor legii pactului de la 1867 și se va sili să execute cu lealitate stipulațiunile făcute între vechile guverne, der în orî-ce împrejurare va sci să apere cu eficacitate interesele Austriei.

*

Pe când se vorbește mereu despre negocierile de pace între Rusia și Japonia, pe atunci din Manciuria sosesc sciri alarmante, cari de loc nu miră a pace. Telegramme din Londra și Tokio vestesc, că trupele mareșalului Oyama, cari au reluat o vigoasă ofensivă, continuă să înainteze victorioase spre Nord. Rușii respinși de Japonesi părăsesc pozițiunile fortificate și bat în retragere. Se țice, că mareșalului Oyama i-a succes să execute un grandios plan de impresurare a Rușilor. Fortele japoneze s'au desfășurat, pe nesimțite, în formă de cerc, învalind armata rusescă pe ambele aripi. După o comunicare oficială din Tokio, numărul trupelor japoneze în Manciuria s'au fixeză la peste 500.000 oameni, cea mai mare parte fiind concentrați sub ordinele imediate ale generalisimului japonez. Generalul Linevici a telegrafiat la Petersburg, că Japonesi au început atacul contra aripei rusescă postată la drépta liniei ferate.

Adunarea generală

a despărțământului Brașov al „Asociațiunii“

Brașov, 21 Iunie 1905.

A doua di de Rosalii și-a ținut despărțământul Brașov al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ adunarea sa generală anuală în frunțașă comună românească Țintari, apartinătoare protopopiatului Brașovului. A fost fără indoială o idee foarte fericită, când comitetul despărțământului nostru s'a decis a alege acastă comună drept loc pentru ținerea adunării sale generale, căci în mijlocul celor aproape 2400 suflete românești, cari locuesc în acastă comună curat românească, comitetul despărțământului a găsit un prielnic și roditor câmp pentru a puté desfășura cu succes flamura culturii noastre românești și pentru a deștepta în sute de inimi românești dorul de înaintare și propășire pe terenele, cari ne stau deschise, și o însuflețire nespusă pentru limba și datinele străbune.

Frunțașii și locuitorii comunei Țintari, înțelegând însemnătatea venirii comitetului despărțământului în mijlocul lor, au și primit în mod serbătorește și cu brațele deschise pe reprezentanții celei mai mari societăți culturale, de care ne putem noi fali României. La capétul hotarului comunei membrii despărțământului au fost întâmpinați de o cetă mândră de călăreți voinici, îmbrăcați în frumosul nostru costum național, în frunte cu simpaticul învățator Taus jun., care a bineventat în cuvinte alese pe membrii comitetului. Li-a răspuns, mulțumind, directorul despărțământului d-l prof. Andreiu Bărsescu, și apoi trăsurile incunjurate de călăreți și-au luat drumul spre comună, oprindu-se înaintea spațiului bisericii române gr. or., în fața căreia era ridicat un arc triumfal.

Intrați în biserică, care era plină de credincioși evlavioși, s'a celebrat liturgia și după sêvșirea parastasului pentru odichna sufletelor fericitiilor preșidenți și membrii fondatori ai Asociațiunii de cătră preoții locali Gavrilescu și Gonțea, părintele Gavrilescu a bineventat în mijlocul unei liniște solemne pe membrii comite

și cu zelul cel învăpăiat al națiunii, nutrită și crescută, s'ajungă cât mai curând la statura normală, în care s'ajungă să înfrunțescă și înfrunțescă și fructe înmiite se aducă de bun și dulce gust tuturor Românilor, fructe de cultură și propășire în tôte ramurile științei, artei și civilizațiunii. S'urăm, domni și frați! și acelui mare bărbat al națiunii, carele dela început cu căldură a cuprins la sinu-și și fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestei asociațiunii, care astăzi din ideile trece în realitate. S'urăm din inimă călduroasă, cu sinceritate nefățărută și cu răsnet străbătător, ca cel ce l'a înălțat la acastă mare tréptă, s'ei însufle purtarea de grijă părintescă pentru națiunea română, nu numai în cele sfinte și Dumneșcesci, ci și în cele ce se țin de bună starea unui popor demn de o stare mai bună; de bună starea nu numai materială, ci și mai vèrtos de acea

stare eminentă, ce distinge pe o națiune cultă de cătră un popor, precum cuvântul distinge pe om de alte viețuitoare pe acest pământ. S'ei urăm, ca s'ei vadă implinite intențiunile marinimose, ce le nutresce cătră națiunea română, s'ei vadă națiunea fericită, mai fericită de cum o aflase la începutul păstoriei sale; s'ei vadă mângăierea cu ochii, repausul și mulțumirea sufletului încă și în viața acosta. S'ei urăm țile fericite în mijlocul națiunii ajunse la fericire, țile multe și împreunate cu neîncetata mulțumită din partea acestei națiuni bune și tiner simțitoare; cerend și rugându-ne, ca și de aici înainte să binevoiescă a cuprinde și a adăposti, a ajuta și sprijini acastă tineră societate, pe care a iubit'o și a ocrotit'o de la légân până în momentul de față. S'ei trăiți Escelența Vóstră!

Cel mai excelent profesor și medic îl recomandă ca remediu cu efect

Sirolin

contra morburilor de plumăni, afecțiunilor organelor de respirație, precum: bronchită cronică, tusă convulsivă, și mai ales este recomandat Convalescentilor după influență. — Sirolinul promovă apetitul și face să crească greutatea corpului, depărtează tusa și flegmă și face să înceteze asndarea de nopte. — Diu cauza mirosului și gustului său plăcut este luat cu plăcere și de copii. În farmacia se capétă în sticle de 4 cor. S'ei fim atenți, ca fie-care sticlă să fie provédută cu firma de mai jos

F. Hoffmann-La Roche & Co. fabrică chimică Basel (Șvițera.)

tului, arătând poporului întrunit scopul venirii lor și în genere chemarea frumoasă ce o are pentru poporul românesc Asociațiunea noastră. Sfârșindu-se serviciul divin, parohienii s'au dus spre casele lor spre a gusta ceva, er membrii comitetului au făcut mai multe vizite pe la fruntașii comunei.

La orele 12 din ți sunetele clopoteilor bisericii au chemat întreg poporul la adunarea generală, care s'a ținut în frumos decorata și spațioasă sală a hotelului comunal, a cărui zidire, executată de măștrii români brașoveni Leuca și Loga, a fost de curând terminată. Otelul comunal, pentru a cărui zidire s'au cheltuit cam 20,000 cor., face totă onoarea comunei și brațelor românescoi, cari l'au înălțat în centrul comunei spre mândria tuturor.

Adunarea s'a deschis la orele 12¹/₄ de către d-l prof. Andreiu Bârseanu, care într'o instructivă vorbire, spusă la înțelesul tuturor, a arătat lucrările ce trebuie săvârșite în interesul dezvoltării economice, culturale și sociale a poporului nostru dela țără. Să ne deschidem ochii, a ținut d-l Bârseanu, să vedem ce se petrece în jurul nostru, să ne cunoștem necazurile și pasurile noastre, să vedem ce ne trebuie, și apoi punând umăr la umăr să căutăm să lecuim ranele nemulului nostru și să îndrumăm poporul pe calea progresului și a bunăstării economice și culturale. Comitetul despărțământului a venit în mijlocul d-vostă, a mai ținut d-l Bârseanu, ca să vă dea semă ce-a lucrat în decursul unui an și apoi aflând necazurile și grijile d-vostă, să vă sfătuiască și să vă ajutoreze cu mijlocele, de cari dispune „Asociațiunea“.

După vorbirea d-lui Bârseanu, care a fost ascultată cu multă băgare de seamă, secretarul „Asociațiunei“, d-l prof. Bogdan a citit raportul anual, er d-l casier Sofron Roșca raportul despre starea cassei. Din aceste rapoarte rezultă un progres îmbucurător realizat în decursul anului trecut de despărțământul Brașov al „Asociațiunei“. Intre altele raportul secretarului ne spune, că s'a organizat o agentură în comuna Codela și s'a înființat o nouă agentură în comuna Vulcan, că s'au ținut în număruse comune prelegeri cu Skioptikonul, er numărul bibliotecilor despărțământului s'a urcat la 17. Museului național din Sibiu s'a transpus în decursul anului o sumă de peste 6000 cor. Adunarea a luat cu viuă plăcere la cunoștință rapoartele despre progresele făcute. S'au ales apoi comisunile pentru censurarea cassei și pentru înscrierea de membrii ai „Asociațiunei“.

Spre distracția publicului s'au cântat apoi mai multe coruri de către elevii școlilor primare din Țințari, s'a declamat un dialog și s'a cântat pe vioară. Producțiunea a succes foarte bine și elevii și instructorii lor merită totă lauda și recunoștința. Astfel de producțiuni n'ar trebui să lipsescă de la nici o adunare culturală românescă. Au urmat apoi trei prelegeri foarte instructive, din cari cei prezenți s'au ales cu multe cunoștințe și sfaturi foarte folositoare. D-l jude P. Pop, neobositul președinte al Asociațiunei meseriașilor rom. din Brașov, a vorbit la înțelesul tuturor despre importanța meseriilor, a negoțului și a încheiat ou nise sfaturi foarte la loc, îndemnând poporul să se ferescă de certe și procese, cari cauzază atât de mari daune poporului nostru. Prelegerea d-lui jude Pop o vom publica-o în unul din numerii viitorii. D-l inv. A. Boldor, iscusitul nostru pomolog și grădinar, a ținut o instructivă prelegere despre pomărit, cu a cărei publicare începem în numărul de astăzi, er d-l prof. Petrovič a vorbit frumos și cu însuflețire despre trecutul regimentelor grănițerești cărora a aparținut și comuna Țințari, îndemnând pe fruntașii poporului, ca copiii lor să îmbrățișeze și cariera militară.

Președintele, d-l prof. Bârseanu, resumând după fie-care conferință în scurt conținutul ei, a mulțumit între strigăte de „trăiescă“ d-lor conferențieri pentru espunerile și sfaturile frumoșe, ce le-au dat poporului. Au urmat apoi rapoartele comisiunilor. D-l adv. Lenger a lămurit aduna-

rea în mod foarte popular, despre menirea comisiunei censurătoare a socotelilor și la propunerea densusului s'a dat absolutoriu comitetului și s'au adus mulțumite vrednicilor membrii ai comitetului și îndeosebi neobositului președinte al despărțământului, d-lui Bârseanu. Părintele Gavrilescu a anunțat apoi în numele comisiunei pentru înscrierea membrilor noi, mai mulți membrii ordinari și ajutători, cari s'au înscriș. Se exprimă apoi prin sculare în picioare condolențe pentru membrii răposați ai despărțământului.

La propunerea d-lui jude Pop comitetul se însărcinează a trimite 2 reprezentanți la adunarea „Asociațiunii“ din Sibiu. Președintele dă cetire în mijlocul unei mari însuflețiri unei scrisori primite din Feldiōra dela vrednicul fruntaș George Silvestru Păllea, care trimite 20 cor. pentru scopurile despărțământului Brașov. După ce d-l inv. Stefan Taus din Feldiōra invită despărțământul, ca anul viitor să-și țină adunarea generală în Feldiōra, președintele încheie adunarea, mulțumind tuturor pentru dragostea și interesul arătat față de Asociațiunea și termină cu cuvintele: trăiescă, creșcă și înflorască poporul și comuna Țințari.

(Va urma.)

Din țera Oltului.

Iunie, 1905.

Sub titlul „Alegerea de viceșpan și alle“ s'a scris în Nr. 113 al „Gazetei“, că membrii reprezentanței comitatense a Făgărașului de astă-dată s'au suflucat și s'au prezentat cu mic cu mare la alegerea de vicecomite (viceșpan) în Făgăraș.

Așa este, și cu deosebire membrii români au făcut totul și și-au lăsat la o parte plugul și ori și ce ocupațiune a lor, și afară de cei bolnavi cu toții au venit la alegerea de vicecomite, căci dorința ferbinte a tuturor Românilor era, că în fruntea acestui comitat atât de românesc, cu ori și ce preț să se alegă un Român. Și dintre Români erau mai mulți candidați! Se lățise însă scirea, că pentru protonotarul de atunci, candidatul Belle, vor vota și streini, de-ore-ce contra lui n'au nici cei dela minister nimica și, de-ore-ce astfel pe densusul l'voesce și fișpanul Bauszner, căci și așa după doi ani, la alegerile viitoare, Belle se va pensiona.

Intr'o conferință a membrilor români ținută în presera alegerii între astfel de împrejurări s'a decis solidaritate și ca să se grupeze toți Români la alegere pe lângă candidatul Belle, ca așa se putem scote un Român vicecomite. D-nul Belle atunci în conferință a luat acest decis la cunoștință.

La alegere Români toți au votat cu candidatul Belle, afară de mai mulți membrii din cercul Făgărașului. Resultatul a fost, că Belle a căpătat față de primpretorele (fișgăbirul) din Făgăraș Herszenyi o majoritate de vr'o 30 de voturi și a fost declarat vicecomite ales.

Acuma d-l vicecomite ales, într'o limbă maghiară destul de greoie, a mulțumit pentru alegere. Un membru român l'a salutat în limba română, după cum a știut el mai bine. Așteptam, că cel puțin acuma, să adreseze nou alesul și în limba română vr'o câteva cuvinte mai înțeleșe, multilor Români, cari și din depărtări mari au alergat, ca să alegă un Român de vicecomite.

Drépta și legala noastră așteptare însă ni-a fost zadarnică, căci d-l ales atât în adunarea generală, cât și la banchetul, ce s'a dat s'era, românesce a tăcut mulcom și nimic mai mult, eră alegătorii români au rămas suflucați cu voturile date și cu gurile căscate.

În comitatul Făgărașului scim cu toții, că limba română cu aprobarea regimului este decretată de limbă protocolară obligată, și așa după alegerea sa d-l vicecomite trebuia să fie în clar cel puțin, că nu făcea nici o crimă și nu cădea în nici un pericol, ci își împlinea numai o indispensabilă datorie, decă adresa vr'o câteva cuvinte în limba română și obosiților alegători români, ceea-ce a făcut în limba română chiar și aprigul maghiar Kapocsanyi când a fost ales vicecomite.

Ce idei bune și dorințe salutare și foarte necesar de împlinit, pe terenul economic și pe alte multe terene, are corespondentul d-vostă din Nr. 113, care înșirând unele din frumoșele probleme de rezolvat, i dă sfat noului nostru ales să se pună în înțelegere cu d-l vicecomite dela Brașov și să învețe dela acesta multe

din cele de lipsă pentru o bună realizare a acelor probleme. D'era ar fi o sarcină prea mare asupra d-lui vicecomite dela Brașov, ca să p'ată transplanta la noi priceperea și modul pentru împlinirea și numai în parte a acelor probleme atât de salutare.

Una însă tot este mai ușor de priceput și de cei chemați, adecă ca să se scie, că la noi în comitat cu aprobarea guvernului limba română este declarată de limbă protocolară, și că astfel trebuie considerată și tractată ca atare, și că în tole comunele românescoi, adecă în 84 de comune dintre 87 câte sunt în comitat, limba română este cu aprobare mai înaltă decretată de limbă oficiōsă a comunelor și deci trebuie observată ca atare!

Tocmai asemenea referințe sunt cu deosebire față de limba germană în comitatul Brașovului, și d-l vicecomite de acolo, care vorbesce perfect și limba maghiară și care cu pregătirile și știința sa superiōră corăspundătoare și pricepe bine chemarea sa, nu se teme, ci își ține de cea mai sfântă și strictă datorie oficiōsă, a observa, spre mulțumirea tuturor, îndreptăcirile legale ale limbei germane, și cu deosebire la ori și care ocaziune mai festivă se adresează către ai săi cu fală și rezolut în limba germană.

Cu deosebire și în prima linie cel puțin în astă privință trebuie și este dator să urmeze și d-l vicecomite român al Făgărașului pe d-l vicecomite sas al Brașovului și pe al Sibiiului, căci numai prin limbă pot trăi atât indiviții, cât și cu deosebire poporele ca atari.

D'era unde dai și unde crepă!

Prin're noi cei naivi și neînțroduși în secretele combinațiunilor pentru viitor, era vorba că se va alege s'eu va fi substituit de protonotar primul vicenotar Biztrași și de prim-vicenotar, spre a se purta în adunările generale și protocolarele române în regulă, se va substitui un Român. Spre cea mai mare surprindere însă acuma prin 17 Iunie a fost substituit de protonotar cu totul tot necunoscutul tinăr din Budapesta Szell, fiul lui Szell Ignác, secretar de stat în ministerul de interne.

A fost deci și este și pentru viitor pe conta noastră a Românilor în mare secret și bine pregătit pentru ei terenul.

Fisic (medic primar) al comitatului a fost de pie memorie reșosatul Dr. Stefan Pop. În locul lui acuma este Dr. Lesmann fost medic tractual în Făgăraș, și fiind astfel postul medicului de tract în Făgăraș până de curând vacant, așteptam cu toții, că va fi numit harnicul și tare dexterul medic de cerc de aici Dr. Titu Perția, căci este o mare necesitate de a ave în centru în Făgăraș un bun medic român.

D'era și în acest post a numit fișpanul acuma de curând un neromân în persoana lui Hamorszky.

Etă așa stăm și de aici putem vedé cu câtă încredere și cu ce speranțe și prospecte putem aștepta viitorul!

X.

SCIRILE DILEI.

— 10 (23) Iunie.

Al treisprezecilea. Noul cabinet ministerial Fejervary este al 13-lea cabinet în Ungaria de la anul 1867 încōce. În decursul celor 39 de ani au stat în fruntea ministeriilor ungurescoi următorii bărbați: conte Iuliu Andrássy, M. Lonyay, I. Szlavy, St. Bitto, bar. B. Wenkheim, Kol. Tisza, conte I. Szapary, A. Wekerle, bar. Banffy, Kol. Szell, conte Khuen-Hedervary, conte St. Tisza și bar. Fejervary.

Dar pentru biserică. Subscrisul aduce prin acesta cele mai călduroșe mulțamite P. S. Sale D-lui episcop din Lugosi Dr. Vasile Hossu, care s'a îndurat a dărul pe s'ema bisericeii din filiala Țiptelnic 4 jugere 1374□ de pășune. Dumnezeu să-i răsplătescă însutit această faptă creștină. Țiptelnic, Iunie 1905. Filip Pop, paroch, în numele Curatoratului.

De la școla froebeliană. Dilele aceste au trecut cu succes în Brașov esamenul de conducătoare pentru școlele froebeliane d-șorele Lucia Bogdan, Victoria Coliban și Silvia Crișan. Felicitările noastre.

Frizer român în mare cinste. D-l Ardelean, frizer la curte imperială din Viena, român bânățen, — scrie »Drapelul« din Lugos — a fost chemat la Berlin cu privilegiul căsătoriei moștenitorului german de tron, ca să facă frizura miresei Cecilia. Frizerul Ardelean făcuse adecă frizura împărătesei Germaniei la nunta lui Rudolf și priceperea lui de a friza, a plăcut foarte mult împărătesei, Ardelea. a primit acum multe

și frumoșe daruri de la membrii familiei împărătescoi din Germania.

»Fata pădurii«. Feciorul Ioan Filipoi din Rodna-veche a dispărut acum de curând — scrie »N. H.« — fără să i-se fi putut da de urmă. Peste câte-va zile, el a fost găsit între nise stânci din Valea Vinului într'o stare de plâns. Tot corpul îi era sfâșiat, hainele și șerparul zdrențuite și el însuși istovit și paralisat, încât nu se putea ține pe picioare, ci se țira numai în brânci. Omenii au alergat la fața locului să vadă pe nenorocitul fecior. Acesta a povestit apoi, că i-s'a arătat »fata pădurii« și l'a silit să-și țină din fluer zile întregi nemâncat și nebeut, er »fata pădurii« juca. Când se obosia și nu mai putea ține, »fata pădurii« îl lua la bătaie și îl chinuia, nelăsându-l până nu a căzut jos fără simțiri. Feciorul a fost examinat de medic, cari au constatat, că suferă de epilepsie și că într'un acces provenit din această bōlă a căzut printre stânci și și-a strivit membrele. Poporul însă crede tare în spusele lui Filipoi.

Inecat. În rîul Sebeșului s'a inecat alaltăeri, Miercuri, scriitorul notarial din Șugag Ioan Ilie, originar din Zărnesci. S'a început cercetarea.

Pumpa de aer pentru neteșirea pielii. Nimeni nu se năcășese mai mult, când observă, că îmbătrânesce, decăt femeia. Ea alergă la fel de fel de mijloce, alifii și săpunuri, lapte de castraveți, pudre și Dumneșeu mai scie câte, pentru a-și păstra tinereța feței. O multime de inventatori de cosmetice se îmbogățesc pe urma slăbiciunii femeilor. Știința medicală încă a iscodit mai multe mijloce pentru a întineri fața. Doctorul Gersuny din Viena a descoperit injectiile de parafină, er acum s'a inventat în America o mașină cu care femeile își pot călca fața, bună-ōră cum calcă o batistă s'eu altă rufă. Acesta este pompa aeriană, cu care se pot scote sbârcelile din față. În foia »Inter. Blatt« din Viena vedem publicată o ilustrație, în care o damă stă culcată și servitōrea îi ridică brazdele săpate de vrēștă prin ajutorul pompei amintite. Câte bazaconii nu mai iscodesce spiritul omenesc!

Inundările Dunării. Din Tulcea se telegrafiază, că Dunărea venind mare, a inundat comuna Pisca (Tulcea). Casele sunt sub apă și vitele nu pot mânca nimica decăt numai trestie, pe care o caută înotând. Din această cauză multe vite s'au și inecat.

Musica orașului va concerta Sâmbătă și Duminecă s'era în cafenea Neustädter. Începutul la orele 8¹/₂ s'era. Intrarea liberă.

Cel mai nou și perfect kinematograf uriaș »Bioskop« a sosit la Brașov. În fiecare zi două reprezentațiuni (de la 6—7¹/₂ ore s'era și de la 8—9¹/₂ s'era) pe livadia din fața promenăzii de jos. Intrarea: locul I. 1 cor., locul II. 60 b. și locul III. 30 b.

Escursionisții din Sinaia în Brașov.

(Coresp. particulară.)

Brașov, 8 Iunie v. 1905.

Onorată Redacțiune! În zilele de 26—30 Iunie v. am avut fericirea noi Români brașoveni a primi visita a două cete de excursionisți din Sinaia, după cum ați și anunțat deja la vreme în foia D-v.

Prima ceată o formau d-nii institutorii: I. Lunčan, dir. cu d-na, G. Mugur-Dimitrescu și d-na institutōre M. Dimitrescu și împreună cu o parte din elevele și elevii școlii »Carmen Sylva« din Sinaia. Ceata aceasta a sosit Joi cu trenul de 5¹/₂ s'era. La gară au fost întâmpinați de d-nii învățători dela școla noastră primară din loc: I. Aron, dir., I. Dariu, C. Mușlea, N. Stoicovic și N. Oancea jun. De aci au traversat orașul până la școla primară de fete, unde li s'a servit o ojină frugală, oferită din partea corpului învățătoresc din loc. După aceasta toți excursionisții au fost conduși pe la cvartirele lor în familiile învățătorilor noștri.

Vineri înaintea prânzului au ospitat prin clase. După terminarea prelegerilor au cercetat gimnasiul, în deosebi sala, muzeul și cabinetul fizical. În muzeu, d-l dir. G. Chelariu, a avut amabilitatea a da excursionisților explicările de lipsă, precum tot așa a binevoit a face și d-l prof. A. Ciortea în cabinetul fizical, unde a executat și câte-va experimente.

De aci au vizitat Târgul de săptămână din piață și biserica-neagră. Unii

dintre ei s'au suit și în turnul bisericii până la clopot.*) Când s'au dat jos din turn, abia mai puteau umbla, așa de obositoare este suirea și coborirea; ba au simțit acesta mai multe zile. După prânz au făcut excursiune pe Tâmpa. Sâmbătă fiind timpul plios, s'au luat măsură pentru ținerea unei producțiuni cu elevii numiți. După prânz dela 3—4 ore s'a și dat acea producțiune în sala cea mare a gimnasiului român. Producțiunea a constat din mai multe declamațiuni, cântece în cor, povestea mamei, zefirul și pe urmă dansuri naționale. Printre acestea s'au intercalat și vre-o 4 cântece în cor din partea elevilor și elevelor școlii noastre primare sub conducerea d-lui N. Stoicovici. Tote punctele din program în număr de 14 pe lângă că au fost variate și foarte nimerit alese, au fost executate cu o precizie și dibăcie deosebită, așa că au provocat admirațiunea tuturor celor prezenți. Aplause nesfârșite acopereau fie-care punct, de aceea cele mai multe din ele au fost repetate. Culmea la toate au pus dansurile naționale: „Banul-Mărăcin“ (călușerul) jucat de fete și băieți, și un joc soldătesc jucat de băieți, toate cu o precizie demnă de laudă și admirațiune nu numai pentru elevi, ci și pentru cei ce i-au instruit. Cu o astfel de producțiune se puteau prezenta înaintea orî cărui public ridicat, fără tēmă de vre-o observațiune critică.

D-l director I. Aron mulțumesc în numele corpului învățătoresc din Brașov și a publicului asistent la producțiune atât corpului învățătoresc din Sinaia, cât și elevilor și elevilor pentru surpriza prestată prin producțiunea neașteptată a lor.

*

Cu trenul de sēra au sosit și coriștii dela mănăstirea Sinaia în număr de 36 persoane, în frunte cu d-l conducător Verzeanu. La stăruința unora din corpul învățătoresc, în frunte cu d-l episcop dela biserica Sf. Adormiri din cetate, I. Bidu, au fost toți de asemenea încartirați, și la cină s'au întrunit oșpeții noștri vechi cu cei noi și mai mulți dintre învățătorii noștri în sala cea mare dela „Gewerbe-Verein“, unde corul s'a produs cu mai multe cântece ascultate cu cea mai mare atențiune și satisfacțiune sufletescă.

Duminecă, în ziua următoare, coriștii au cântat la Sf. Liturgie în biserica din cetate. Serviciul e pompos și înălțator. Corul compus, afară de câțiva bărbați și dame, tot numai din fete și băieți de școlă. Numai laudă 'i se cuvina d-lui conducător Verzeanu pentru stăruința ce a depus și depune cu instruirea și conducerea acestui cor din frageți românași și româncuțe. Esempul acesta ar fi de dorit să se încerce a se urma și la noi.

După eșirea din biserică coriștii au cercetat și ei biserica-negru, unde au ascultat și două cântece cu orga, cea mai mare din Austro-Ungaria. La prânz din nou s'au întrunit cu toții la „Gewerbe-Verein“. După amēzi au făcut excursiune spre Stejeriș. La foisorul-roșu (Warthe) au poposit... Sēra asemenea cu toții. D-l I. Bidu neclintit i-a condus și ospătat în numele episcopiei dela biserica din cetate, pentru care nobilă și frățescă faptă 'i se cuvina deosebită laudă.

Luni s'au adunat amēdouă cetele la școlă de fete, de unde însoțiți de unii dintre învățătorii împreună cu d-l I. Bidu, au plecat la gară, după-ce s'au luat un scump și dulce adio dela noi. Când era să se pună trenul de plecare în mișcare, coriștii au intonat cântarea: „Hai la vale“ și cu acestea ne-am despărțit cu lacrimi de bucurie în ochi, dicēnd reciproc și frățesc: *Adio, la revedere!*

*

Corul regretatului Muzicescu mi-se pare că a fost primul și al d-lui Verzeanu al 2-lea, care a trecut Carpații spre noi, ăr excursiunea institutorilor din Sinaia cu elevii lor este prima. Tote acestea sunt

*) Aci sunt 6 clopote: clopotul cel mare (Bōncănu) de 4 mii tone, al 2-lea nu cu mult mai mic ca cel mare, care e mai mult în serviciul ceasului, al 3-lea nu se folosește; celelalte trei sunt mai mici.

porniri provocate de adevărată iubire spre a se întâlni frate cu frate și a vorbi unul cu altul prin graiu viu și ciripit îngeresc. Până aci cântam duios și jalnic:

Măre frate de departe,
Trimete-mi oțir de carte,
Fie scrisă cât de rău:
Numai s'o pot cēti eu!

Excursionistii noștri ni-au rēspuns scurt:

Nu mai plānge frate-meu,
Cartea iacă ț'i-o aduc eu;
Nu mai plānge soru-mea,
Că ț'i-o-aduc eu mână mea.

I. D.

Adaus:

În epistola de mulțămire a d-lor institutorilor din Sinaia către colegii lor din Brașov, se alătură și următoarea scrisore a elevilor excursioniști:

Prea iubiți Domni Invēțători!

Într'un cuget și o simțire Vē salutăm cu recunoscință de pe pământul scump al țării noastre și Vē rugăm ca în curând să veniți în Sinaia. Noi, elevii școlii „Carmen Sylva“, adēnc recunoscători pentru frumoșă iubire ce ne-ați arătat'o cât am fost în Brașov, strigăm plini de mulțămire cu lacrimi de bucurie în ochi:

Trăiescă prea On. corp învățătoresc român din Brașov! Trăiescă familiile lor!

(Urmēzā subscrierile tuturor.)

O modestă întrebare.

În ziua de „urnap“ (Joia verde rom. cat.) auđii în Șimleu deja dimineța la 5 ore clopotit general și la uniți, adecă la Românii din Șimleu. Și tot așa din când în când până la orele 9.

Ce să fie ore? Am întrebat pe două fete române îmbrăcate sērbătoresce și cu flori în mână, cari stau înaintea bisericii rom. cat. și acestea mi-au spus, că și noi Românii avem „urnap“, că și acolo clopoteșc și merg omenii la biserică.

Nu ne-ar putē ore lumina cineva competent în acestă privință, că pe ce basă, după care lege sēu ordinațiune bisericescă noi Românii uniți ținem la „urnap“ sērbătore împreună cu romano-catolicii, și aducem pe credincioșii noștri în confusiune, că ore ei una sunt cu rom.-catolicii ori nu? Și să ne mai lumineze, de ce romano-catolicii nu sērbătoreșc nici odată cu noi uniți? — *Un credincios din Șimleu.*

Expoziția „Asociațiunii“.

De astă-dată voim să atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra uneia dintre cele mai importante părți din viitōrea expozițiune a „Asociațiunii“ și să-i rugăm, să sprijinēscă cu tot dinadinsul acestă frumoșă întreprindere, care va putē fi un titlu de onōre pentru întreg poporul nostru din acestă țēră.

Partea etnografică.

Desp. A. Situațiunea geografică, viața comunală și casele Românilor din țēră.

Secți. I. Situațiunea geografică.

(§. 1.) 1. O hartă etnografică a Ungariei, după posibilitate în relief, va prezenta teritoriul locuit de Români. Comitatele cu populațiune românescă se vor distinge prin o colōre mai vie, în diferite nuanțe, după proporția dintre locuitorii români și neromâni (0—25, 25—50, 50—75, 75—100%).

Se vor expune apoi și alte harte etnografice, în diferitele edițiuni disponibile, cari vor arăta teritoriul ce-l ocupă întreg elementul românesc.

(§. 2.) 2. Tablouri grafice vor prezenta cota Românilor în populațiunea țării și în comparație cu celelalte popōre conlocuitoare, apoi crescerea numărului lor după recensēmintele, ce se fac din 10 în 10 ani.

Pentru aceste tablouri se vor lua de basă datele oficiale ale serviciului statistic al țării, după publicatiunile editate de acesta.

(§. 3.) De procurarea hartelor și datelor necesare, precum și de aranjarea acestui despărțēmēt va îngriji biroul Asociațiunii.

Secți. II. Viața comunală.

(§. 4.) 1. Partea istorică. Aici se vor expune:

a) documente și diplome vechi, ce privesc istoria comunelor, mai cu sēmă înființarea și privilegiile lor, precum și fa-sele mai însemnate prin cari au trecut ele; apoi statute, concluse (hotăriri), conspecte, registre, matricule, rațiocinii, bugete și alte documente vechi despre organizarea comunelor, despre familiile și locuitorii lor, despre edificii, vite etc., despre impozite, taxe și alte contribuiri comunale, cu deosebire despre contribuiri pentru scopuri culturale și filantropice, despre starea instituțiunii, etc., în fine planuri și descrițiuni (ocolnițe) vechi ale comunelor;

b) acte, statute și alte documente despre țehui și tovărășii (însoțiri) comunale de odinōră, despre ramii de industrie și negoț, ce au purtat locuitorii lor, și în genere despre ocupațiunea locuitorilor;

c) obiecte vechi, cari privesc viața și obiceiurile din trecut (emblēme, steaguri, lađi, răvașe, table, sigile, uniforme, etc.), în fine

d) tablouri vechi cu vederi ale comunelor și ale eventualelor fortărețe (cetățui, întărituri) ce au aparținut lor.

(§. 5.) 2. Stările actuale:

a) din fie-care despărțēmēt al Asociațiunii cel puțin câte un tablou fotografic al unei comune caracteristice de pe teritoriul sēu, prezentând vederi generale ori o stradă sēu piață principală cu grupuri de popor (acestea eventual și în tablouri separate);

b) planuri ale comunelor și ale hotarelor lor după starea de ađi;

c) date și ilustrațiuni despre instituțiuni comunale filantropice, culturale etc. (despre spitale, asile de sēraci și de copii, despre școli, despre fonduri, ce servesc aceste scopuri, despre reuniuni, etc.)

Tot în secțiunea acestă se vor expune monografii, topografii și istorii ale comunelor și orașelor, diplome de nobili etc.

(§. 6.) Despărțēmintele Asociațiunii sunt cercetate a procura în cadrul bugetelor lor tablourile fotografice amintite sub p. 2 a); mai departe sunt invitate, ca în scopul colectării obiectelor înșirate sub celelalte puncte ale acestui capitol să se adreseze la primăriile, respective membrii din primăriile acelor comune și orașe, dela cari se pōte spera, că vor participa la expoziție, precum și la alți bărbați, cari sunt în posesiune de asemenea obiecte de expus, sēu pot exopera expunerea lor.

(§. 7.) Cu aranjarea și înzestrarea acestui despărțēmēt, se incre-dințēzā d-l Stefan Stroia.

Secți. III. Casele țērănilor români.

(§. 8.) Pentru acestă secțiune se va cere dela fie-care despărțēmēt al Asociațiunii:

1. fotografia cel puțin a unei case țērănesce mai caracteristice, cu zidirile laterale și eventual cu un plan al intravilanului întreg.

Casele vechi (de peste 100 ani) câte se mai găsesc, se vor fotografia pentru expozițiune, atât în totalitate lor, cât și detaliile mai caracteristice. După posibilitate se vor comunica numirile obiceiuite în comună pentru singuraticile părți ale construcțiunii, apoi date despre vechimea caselor.

Planuri de case țērănesce.

*

(§. 9.) Pentru teritoriul unde „Asociațiunea“ nu are despărțēminte, se va face un apel la alte instituțiuni și eventual și la particulari, în orî ce cas și la adresele următoare:

a) pentru comitatul Arad la Asociațiunea aradană;

b) pentru Maramurēș la Asociațiunea de acolo;

c) pentru districtele fostului con-finiu militar, la comunitatea de avere din Caransebeș și la reprezentanțele fondurilor grănițeresce din Năsēud și Sibiu.

Ca tablourile fotografice ce se vor expune, să se presinte uniform,

tote fotografiile ce se vor face anume pentru secțiunile II și III ale despărțēmētului A. al expozițiunii, vor avē următoarele dimensiuni:

înălțime 26 cm.

lărgime 31 cm.

și se vor trimete în câte 2 esem. necartonate.

De aranjarea secțiunii III va îngriji biroul Asociațiunii.

Un apel.

Brașov, 24 Iunie 1905.

Eram îngrijat, că despărțēmētul „Asociațiunii“ din comunele brănene nu se convōcă pentru a-și ține adunarea lui și eram hotărīt a da în privința acestă un impuls de convocare, când îmi vine nr. 126 al „Gazetei Transilvaniei“ din 9/22 Iunie din care aflu, că adunarea despărțēmētului e convocată pe ziua de 16 Iulie în comuna Predeal. În convocator se face mențiune și de o mică expozițiune, precum și de premii.

Șiind, că în comunele brănene și cu deosebire în comunele Branului de sus femeile din vechime s'au ocupat și se ocupă cu industria de casă, și posed lucruri, de mână de totă frumșea și măiestria ași voi prin acestă să fac un apel călduros la preoții, primarii și învățătorii comunali, a stării la consătenii și consătenele lor, ca să se împărțēscă cât mai mulți la expozițiunea din Predeal, expunēnd felul de țesături, acareturi de casă etc. Fac cu deosebire apel, a expune lucruri vechi și antice, așa de exemplu: a aduce la expoziție zăveđi*) vechi, și cu rēnduri de mătase cusute, cu măneci lungi învītite, cațaveici, pieptare cu flori, cojōce, cu cât mai vechi cu atăta mai bine, gārbașe, căpeștre și frāne făcute de ciobani, încingători, călțuni și așa mai departe.

Din obiectele acestea antice, fie și numai părți, se vor premia din colectele făcute în ziua expozițiunii cu câte 5—20 corōne, și cele mai vrednice se vor și cumpēra pentru muzeul național din Sibiu.

Un amator de anticități
romănesce.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 22 Iunie. Astăđi s'a ținut un consiliu de miniștri, care a durat de la orele 10 până la 2 d. a. și care s'a ocupat cu cestiunea, decă ministerul să demisionoze. Fejervary a fost primit ađi în audiență la Majest. Sa în Viena. Se svonesce, că Fejervary va prezenta demisiunea cabinetului, după care va fi însărcinat cu conducerea afacerilor.

Viena, 22 Iunie. Diarele de aici comentēzā cu o liniște relativă cele ce s'au petrecut în dieta ungară. „Neue Fr. Pr.“ scrie: „Am intrat într'o odaie intunecōsă și nu scim cum am putē găsi eșirea.“ Tote diarele sunt de acord în a crede, că sfidarea aruncată erī corōnei în camera ungară, ar putē avē consecințe foarte grave.

Berlin, 22 Iunie. Revista „Europa“ spune, că cancelarul Bülow, mai înainte ca împēratul Wilhelm să suscite cestiunea Marocului, a întrebat pe ministrul de rēșboiu și pe șeful statului major, decă pentru un cas eventual Germania ar fi gata să pornēscă un rēșboi. Scirea acestă a produs scăderile de ađi la bursa din Paris.

Paris, 22 Iunie. Rouvier a declarat, că svonurile despre primejdia unui conflict între Franța și Germania sunt neintemeiate, deōrece tratările între aceste două state în privința Marocului iau o formă normală.

Moscva, 22 Iunie. Căpitanul orașului anunță, că mobilizarea în circumscriptia militară a Moscvei, va începe zilele aceste.

*) Zăveđa se numesc vechile covōre, cu cari se îmbrăcau păreții odăilor. Li cu rēnduri se numia ia de mirēsă, ale cărei măneci erau de o lungime de 1½ metri, cusute cu fluturi de fire de mătase. Cațaveici se numia un cojoc femeiesc fără măneci, impodōbită cu flori cusute de mătase negră. — *Aut.*

Convocare.

Membrii fondatori, pe viață, ordinari și ajutători ai *despărțământului Năsăud al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“* sunt prin această invitație la *adunarea cercuală* a acestui despărțământ, care se va ține *Duminecă, în 2 Iulie st. n. 1905* în Năsăud, în sala cea mare dela școala elem. fundațională. Inceputul la 1/211 ore a. m.

Programa adunării: 1. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului. 2) Raportul comitetului cercual și al casarului despărțământului; cenzurarea socotelor. 3. Acuirare de noi membri pentru Asociațiune și încasarea taxelor de membri. 4. Consultare asupra măsurilor necesare pentru prosperarea Asociațiunii prin mijloacele indicate în §-ul 37 al statutelor acesteia. 5. Participarea despărțământului la expozițiunea etnografică și istorică-culturală, ce se va aranja cu ocaziunea înăugurării Museului Asociațiunii în Sibiu în 19/28 August 1905. 6. Stabilirea bugetului pe anul 1905 și 1906. 7. Alegerea directorului despărțământului și a comitetului cercual. 8. Eventuale propuneri. 9. Citirea disertațiilor, ce ar fi anunțate la direcțiunea despărțământului barem cu 3 zile înainte.

Din ședința comitetului cercual al despărțământului Năsăud al Asociațiunii, ținută în 17 Iunie st. n. 1905.

Năsăud, în 17 Iunie 1905.

Președintele:

Secretariul:

Dr. Paul Tanco.

Ioan Pécuararu.

Intrunire agricolă.

— Invitare. —

La invitarea fruntașilor comunei *Dobârca* comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“ va ține *Duminecă, la 2 Iulie n. c.* în această comună o *intrunire agricolă*, la care se va vorbi despre cultura viilor, a pomilor și a albinelor cum și despre însemnătatea însoțirilor de credit sătesei sistem „Raiffeisen“.

La intrunire se invită toți membrii și sprijinitorii Reuniunii noastre agricole.

Sibiu, 17 Iunie n. 1905.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

Panl. Lucașu,
president.

Vic. Tordășianu,
secretar.

Reuniunea

învățătorilor români uniți din Archidieceasă. XXXIII.

De lângă Mureș, Iunie 1905.

Comitetul redacțional al „Fóiei școlastice“ continuă în raportul său astfel: Îndeșert ne vom reclama noi drepturi, îndeșert vom cere îmbunătățirea sortii noastre materiale și sociale, de-ore-ce până când prin iubirea carierei noastre, prin împlinirea conștiințioasă și cu dragoste curată a datorințelor noastre de crescători și instructori ai poporului; până când nu vom câștiga iubirea și încrederea deplină a tinerei generațiuni, nu vom ajunge la limanul dorințelor și aspirațiilor noastre. De-ore-ce numai decă ne vom forma o generație, care să cunoască folosul învățătorei, ce dăm poporului prin școlă, numai așa ne vom asigura iubirea, încrederea, stima și recunoștința poporului nostru.

„Ajută-ți tu însu-ți și Dumnezeu încă îți va ajuta“, ne dice un proverb vechiu. Noi și prin noi trebuie să ne cultivăm, trebuie să ridicăm statul învățătoresc. Prin înaintarea în cultură, prin împlinirea datorințelor noastre de crescători și instructori ai tinereții, ne vom putea garanta pentru secol stima și recunoștința poporului și a marilor noștri. Având odată această garanție, ni-se va îmbunătăți dela sine sôrtrea, starea noastră materială și socială. Numai un popor cult scie aprefia după merit valoarea școlii și munca învățătorilor.

Calea, pe care putem să ajungem la culmea dorințelor noastre legitime, este

munca cinstită, munca conștiințioasă în ogorul culturii neamului nostru. Numai pe această cale ne vom putea croi o sôrtre mai bună, o stare socială corespunzătoare serviciilor, ce prestăm noi învățătorii omenimei, poporului nostru și patriei noastre mame.

Comitetul redacțional a fost conșciu în redigiarea organului reuniunii. În cuvintele amintite este resumat întregul program al comitetului redacțional, după care a muncit 6 ani de-a rândul.

În raportul său amintesc comitetul redacțional din cronica anuală a revistei sale următoarele momente:

1) Adunarea de consultare a delegaților tuturor reuniunilor gr.-cat. din întreaga provincie metropolitană de Alba-Iulia, care s'a ținut în Clușii în Dumineca Tomii a. tr., a decretat „Fóia Școlastică“ de organ al înființării „Asocierii a învăț. gr. cat. din provincia metropolitană de Alba-Iulia“.

2) Redactorul „Fóiei Școlastice“ M. On. D-n Ioan F. Negruțiu încă la începutul lunii Iulie a. tr. și-a înaintat dimisiunea sa Comitetului central din cauza neînțelegerilor ivite în sinul comitetului redacțional. În vacanța din vara trecută neputându-se întruni comitetul central, la rugarea și insistința președintelui reuniunii d-sa a luat asupra-și redigiarea și administrația organului reuniunii până la finea anului 1904.

3) Organul reuniunii a avut material în de ajuns, fiind-că i-a succes a câștiga ca colaboratori interni încă câte-va puteri nouă probate, căți-va bărbați, că-roră le zace la inimă cauza noastră școlară. Afară de aceea și unii dintre învățătorii esterni au trimes articole și corespondențe de valoare, că-roră comitetul redacțional le exprimă în raportul său mulțămii sinceră pentru acest sprijin moral.

Mureșanul.

Literatură.

Carte de citire pentru clasa I. și II. gimnasia și reală, pentru școlile superioare de fete și instituturile pedagogice, de *Virgil Onițiu*, director gimnasia. Brașov 1905. Editura Librăriei Ciurcu. Prețul 3 corone.

Autorul a publicat deja două cărți de citire, una pentru cl. III și una pentru IV a școlilor secundare și afiliate. Această a treia carte este completarea seriei cărților de citire din cursul inferior, și umple un gol în literatura noastră didactică. Ea este împărțită în următoarele capitule: I. Basme și povești. II. Legende, tradițiuni și credințe populare române. III. Mituri, tradițiuni și fapte istorice grece și romane. IV. Din istoria Ungariei. V. Diverse și VI. Aduș. — Pucățile de citire sunt alese cu îngrijire din scrierile celor mai buni prosatori și poeți români, și autorul s'a supus ostenelei destul de grele de a explica în note cuvintele și locuțiunile necunoscute la noi ale autorilor de peste Carpați, lucru pentru care nu numai elevii, dér și adulții în mâinile că-roră va ajunge această carte, îi vor fi recunoscători. Căci așa credem, că nu numai elevii vor utiliza cartea această de citire, ci ea va găsi intrare și în cercurile mai largi ale publicului, ér povățuitorii tinereții române de pe la școlile statului, unde nu se predă limba română, vor face un lucru folositor recomandând acestor elevi cartea d-lui Onițiu.

Importanța și folosul pomăritului.*

Călătorind prin un ținut păduros și împopulat cu tot felul de arbori, dintre cari satele aprópe nu se mai véd, decăt turnul bisericeii, călătoria ni-e plăcută și recreătoare, ér ținutul dăcem că e frumos. Din contră, călătorind prin un șes fără arbori, séu chiar prin un ținut cu dealuri și munți pleșuvi, călătoria e obositoare și plictisitoare. Arborii ne dau senzația ținutului frumos și plăcut, ér dealurile și munții pleșuvi ne procură senzația uritului și puștiului. Drept aceea omenimea încă din timpurile cele mai vechi și cu deosebire însé în timpurile mai nouă,

*) Prelegere ținută de d-l inv. A. Boldor la adunarea generală a despărțământului Brașov al Asociațiunii în comuna Țințari.

în tot chipul caută a-și împopula împrejurimile locuinței cu tot felul de arbori, atât roditori, cât și neroditori.

Gradul de cultură a unui popor, astăzi nu se mai măsură numai după numărul celor ce sciu scie și ceti, ci și după importanța ce o scie da culturii arborilor roditori, adecă pomilor, cari împrejmuesc locuința și împopulează moșia lui.

Cultura pomilor astăzi formeză unul dintre ramurile principale ale economiei, fiind de o importanță deosebită, atât din punct de vedere material, cât și intelectual, moral și sanitar.

Din punct de vedere sanitar, cultura pomilor este de o importanță deosebită, știut fiind, că ținuturile împopulate cu arbori, au un aer mai sănătos, mai curat și mai răcoros.

Să mai luăm în considerare influința binefăcătoare a pomilor asupra minții și inimei, plăcerea și mulțumirea ce o simțim petrecând câte-va ore de odihnă în umbra lor, în zilele dogoritoare ale verii, și ne vom convinge despre importanța și rentabilitatea lor.

Ținuturile plantate cu arbori au o deosebită influință și asupra stărilor climatice, de-ore-ce acestea ținuturi mai arare-ori duc lipsă de umezélă, ca cele pleșuve. Anume în decursul nopții, o mulțime de rouă se pune pe frunzele arborilor, care diminueța la căldura sôrelui evaporând, domolesce în cât-va ferbințela zilei și de aceea în aceste ținuturi plantele și supórtă seceta timp mai îndelungat, decăt în ținuturile pleșuve.

Folose mari și neprețuite însé ne aduc pomi prin fructele lor.

Durere numai, că poporul nostru încă nici până astăzi nu scie îndestul prețul folosele mari și frumóse, pe cari ni le procură cultura sistematică a pomilor, ceea-ce se vede din prea puțina importanță ce o dá cultura lor. Cumcă asta așa este, n'avem decăt să călătorim prin satele locuite de Români. Grădinile destul de estinse și cu un sol și situație adesea admirabilă pentru cultura pomilor, gem de mărăcin și burueni, séu apoi sunt cultivate cu cucuruz séu cartofi (picioici) cari nu numai sêrăcesc mai tare pământul, dér aduc un folos neaseménat de mic față de cela ce ni l'ar aduce pomi.

Pόμεle nu numai ne dau nutre-méntul gustos și sănătos, dér prelucrate alcătuesc și un însemnat ram de comerț. Din pôme se pot estrage o mulțime de bucate și beuturi prețioase, precum: vin, rachiu, oțet, lictar, dulcétă ș. a., cari tóte se pot vinde cu prețuri bune, aducând frumóse venituri producătorului.

Un om sêrac, având numai 2—3 pomi de soiú bun în grădina de lângă casa sa, îi suplinesc vaca cu lapte. Un măr două cu pâne, cu deosebire în post, îi dá un nutre-mént bun și sănătos. Dă-i copilului ce plecă dimineța la școlă o bucată de pâne și 1 măr 2, și i-ai dat un dejun plăcut și sănătos.

Că pe lângă folósele mai sus înșirate, ce câștiguri frumóse fac unele popóre din vânđarea pómelor, imi iau voia ca și de data asta să vă citez numai câte-va exemple:

Așa spre pildă orașul Boulbon din Francia, are un venit anual de 150—160 mii cor. numai din vânđarea persecilor. Valea Mühlhausen, din țera nemțescă, vinde anual cere-șe în preț de 280—300 mii cor. Statele-Únite din America în anul 1894 au vânđut perseci în valóre de 280 milioane cor. Tirolezii din Bozen, numai din vânđarea merelor câștigă anual 450—500 mii cor. Sêrbia vinde

pe an prune uscate în valóre de 20—25 milioane cor., ér Bosnia în valóre de 15—16 milioane.

Dér pilde de acestea avem și în țera noastră. Așa spre pildă orașele Nagy-Körös și Kecskemét din Ungaria în anul 1894, au vânđut perseci, vișine și struguri în preț de 855 mii de cor. Maramureșul în anul 1895, numai din vânđarea merelor a avut un câștig de 512 mii corone.

Din prejurul Bistriței, în anul 1903 numai 80—100 proprietari (sași) au vânđut 500 vagoné de mere în preț de vr'o 200 mii cor. Preotul sâșesc din Heindedorf de lângă Bistrița are un teritoriu de 20 jug. catastrale plantat cu 700 meri. Din vânđarea merelor în anul 1903 a avut un câștig de 12—14 mii cor. D-l Lupan din Brașov, care are două pometurii fôrte frumóse, decă l'am întreba asupra venitului ce are din vânđarea pómelor, sigur ne-ar uimi asupra câștigului ce are din vânđarea lor.

Dér vă aduc ca esemplu comuna Codlea, a cărei locuitori, în timpul din urmă îmbrățișând cu tóată căldura pomăritul, fac câștiguri de mai multe mii cor. pe an și ce e mai mult, nu trebuie să se necăjescă nici cu culesul pómelor, căci aceea o îndeplinesc precupeții, cari le cumpără pόμεle.

Din datele acestea fie cine se pôte convinge, că pomăritul îmbrățișat cu tóată căldura, este un bun și bine plătit isvor de câștig, mai ales acum, când prețul bucatelor a scăđut simțitor.

Popórele mai înaintate în cultură decăt noi, aprețind folósele mari ce le aduc pόμεle, au îmbrățișat cultura pomilor cu tóată căldura. Cine călătorește astăzi prin Germania, Francia, Olanda, Belgia și celelalte țeri din apus, se va convinge de raiul pământesc al acestor țeri, unde cóstele, rězórele, pădurile, marginile drumurilor și peste tot locul, pe unde se preumblă ochiul omului, se véd pomi frumoși, din fructele că-roră prevăđătorii proprietari trag frumóse câștiguri.

(Va urma).

Crescerea viermilor de mătase.

(Circular adresat agențiilor domeniului coronei române, de d-l Ioan Kallinderu.)

Domnule Agent,

Industria sericicolă este o îndeletnicird accesorie a agriculturii și pôte să ajungă la o mare însemnătate în țera noastră, unde cultura dudului și crescerea gâdacilor de mătase isbutesc atât de bine.

Este cunoscut, că dela 1852 până la 1866, crescerea gâdacilor de mătase faceuse mari progrese, pentru-că era fôrte căutată și bine plătită sémînța din țerile române, care pe atunci nu era atinsă de nici o bôla. Dela 1866 însé, apărând și la noi bôla viermilor de mătase (pebrina), și sémînța pierđând reputațiunea din trecut, n'a mai fost căutată, ér crescerea gâdacilor a decăđut așa, că astăzi nu cultivă nimeni viermii de mătase pentru a-și crea un venit, ci numai pentru a produce borangie întrebuintat în portul național.

Cu tóte acestea, astăzi, grație descoperirilor lui Pasteur, putându-se lupta în contra bôlelor gâdacilor de mătase, o crescere îngrijită a lor devine producătoare și un adevărat isvor de bogăție pentru țeranii prin vinderea gogóșelor séu coconilor.

Astăzi când coconii se vënd cu 3 lei kilogramul, situațiunea crescătorilor de gâdaci pôte fi considerată ca destul de bună. S'ar puté pune întrebarea, decă această stare se va menține și pe viitor.

După tóte probabilitățile ea nu numai că se va menține, dér e cu patință chiar să devie mai bună.

In adevăr, concurența străină, în general a Asiei nu mai poate fi de temut, ea și-a făcut efectul asupra scăderii prețului mătasei, care dela 100—120 lei kilogramul a ajuns în 1894 la 35 lei, și din 1895 a început a se ridica constant și în 1902 a ajuns la 50 lei kilogramul.

In ceea ce privește producțiunea, China lângă sericiculturii, produce anual 15 milioane kilograme de mătase, din care 7.000.000 se exportă; Japonia produce 7.000.000 și exportă 4.300.000.

In Europa, Italia ocupă primul loc, cu o producțiune de 4.400.000 kilograme; în al doilea loc vine Franța cu 700.000 kilograme.

Producțiunea totală din lume este aproximativ de 33.000.000 kilograme pe an.

In unele țări producțiunea crește, în altele scade; Franța producea altădată 2.000.000 kgr.

In China pebrina face încă ravagi, căci Chinezii nu practică selecțiunea.

In Japonia din contră se silesc pentru întinderea sericiculturii; s'a făcut progrese.

Deci, pe când producțiunea face mici progrese în țările sericicole, statistica arată, că consumațiunea mătasei crește în raport cu luxul, care se răspândește în toate țările și în toate clasele.

Ca consecință directă, consumațiunea creștând mai mult decât producțiunea, ar urma ca prețul gogșelor să se mai mărească, în nici un caz însă să scadă. S'au ivit în vremea din urmă mătăsuri artificiale, făcute din bumbac sau din celuloză, și numite mătase „Mercier, Chardonnet“, „viscose“, etc. Aceste produse se fabrică în cantități mari, dar nu fac concurență mătasei, pentru-că n'are tăria și durata ei.

Țările care consumă mai multă mătase sunt:

Francia	4.000.000 kilogr.
Germania	2.800.000 „
Elveția	1.550.000 „
Rusia	1.400.000 „
Italia	1.000.000 „
Anglia	800.000 „
Austro-Ungaria	725.000 „
Alte țări din Europa	215.000 „
Total	12.490.000 kilogr.

Statele-Unite importă anual 4.900.000 kilograme pentru țesăturile sale, fără a socoti importul țesăturilor de mătase fabricate la Lyon, în Elveția și Germania. La 1893—1895 importa numai 2.900.000 kilograme, deci consumațiunea a sporit extraordinar.

Rentabilitatea culturii gândacilor de mătase este în raport cu producțiunea maximă de coconi la aceeași cantitate de sămânță.

In 1855, din 25 grame sămânță, producțiunea gogșelor nu trecea peste 30 kilograme.

Astăzi, când se poate procura cu înlesnire sămânță de bună calitate, când se observă regulile indicate de știință și confirmate de experiențe în creșterea gândacilor și se dă toate îngrijirile igienice, se capătă cu înlesnire 60 kilograme coconi din aceeași cantitate de sămânță.

Cheltuielile de cultură pentru 50 grame sunt următoarele:

Prețul sămânței	Lei 20,—
1000 kil. frunză la 10%	„ 100,—
Salarul unei femei pe timp de 30 zile, la 1,25	„ 37,50
Un om în timp de 15 zile, la 1,50	„ 22,50
Hârtie de așternut	„ 10,—
Încălțit	„ 6,—
Dezinfectarea uneltelor și camerii	„ 4,—
Total	Lei 200,—

Recoltând 120 kilograme de gogșe, a 3 lei, avem 360 lei; prin urmare un beneficiu net de 160 lei, care este destul de însemnat, având în vedere, că se obține într'un timp foarte scurt, de 6 săptămâni, fără a face mai de loc înaintări de bani.

In cazul când cultivatorul dispune de duși și produce singur sămânța, câștigul este și mai mare.

Micile culturii dela 25 la 50 grame, în care cultivatorul lucră el însuși cu familia, sunt singurile, care pot da profit.

M. Mozziconacci sfătuiesc să se părăsescă cu totul camerele mari, care pre-dispun la boale, și să se adopte pentru creșterea camere mici.

Sericicultura a devenit astăzi o industrie pentru micii cultivatori, care o pot practica cu familia lor.

Proprietarii de plantațiuni mari de duși, vor trebui să dea frunza micilor cultivatori și să împartă cu ei producțiunea coconilor, după cum se obișnuiesc în Italia pe domeniile D-lor Camerini Simonetta, la Piazzola și la Camponago. Odată cu acest sistem de cultură ar fi de folos ca în școlile primare de fete să se învețe sericicultura.

Pentru-ca creșterea gândacilor de mătase să se desvolte în țară, trebuie împlinite 2 condițiuni:

- a) Să se creieze plantațiuni de duși,
- b) Să se asigure debușeu pentru gogșe.

Pe această basă se încurajază în Ungaria această industrie.

(Va urma)

Cât costă familia împărătescă rusă.

Impăratul Rusiei, ca și împăratul Germaniei, n'are lăfă fixă — decă vom lăsa la o parte bugetul ministerului curții imperiale, buget a cărui cifră adevărată nu e cunoscută de nimeni. Este ignorată chiar și de împărat: acesta nu privește decât administrația, care în atotputernicia sa este de-asupra autocratului chiar!

In ce ne privește pe noi, datorita noastră de contribuabil este să... contribuim fără a vedea și a controla. Administrația, a cărei sollicitudine paternă n'are margini, se însărcinează cu această grijă!

Poate credeți că exagerez? Nicăi decum; ca să vă conving de contrariu, lăsați-mă să vă povestesc o mică anecdotă.

D-l Tuxen, profesor la Academia din Copenhaga și pictor al curții daneze, primi comanda unui tablou reprezentând încoronarea regelui Angliei, al cărui oșpete a fost. In acest scop Țarul dori să aibă și el o copie fidelă a acestui tablou, la care pictorul se grăbi să se execute.

D. Tuxen liberând personal tabloul Țarului, acesta i-a promis 12.000 ruble sau 32.000 lei — zeu în schimb un cek pentru aceeași valoare — ceea ce în Rusia nu e același lucru. Veți dice poate, că între omeni cum se cade fie-care ține la iscălitura sa. Este adevărat asta în ori-ce țară, dar nu în Rusia; mareașatul curții imperiale nu remise picturii, decât o parte a sumei datorite, de unde mirarea picturii și plângerea adresată marelui mareșal.

Acesta încercă să esplice reclaman-tului, că în Rusia administrația nu plătesc nicăi-odată întreaga sumă. Dér suma reținută, fiind mare, pictorul se plânse Țarului, care o remise fără să arate vr'o nemulțumire. El bine, asemenea escrocherii pe față practicate ne dau o idee foarte exactă de deturnările operate mai mult sau mai puțin în secret.

După cum v'am explicat, Țarul n'are lăfă fixă; el este redus să trăiească din minele și moșiile ce le posedă în Rusia. Minele acestui sorman principe, care n'are listă civilă, sunt pline de aur și moșiile ce le posedă sunt mai mari de 10 ori cât România. Astfel el trăiesc cu cele 50 sau 60 milioane ce îi aduc anual aceste moși!

In realitate ele aduc vr'o 100 de milioane, dér diferența este înghițită de către Administrație. Etă veniturile țarului. Acum să examinăm acelea ale augustei sale familii.

Rusia are fericirea să posedă 33 de mari duci — numărând numai pe frații și pe unchiul țarului — un mare unchiu. — Acești prinți de sânge, de altfel fără multă utilitate pentru țară, mănâncă resursele până la sleire. Fie-care mare duce are 3 milioane de lei pe an dela nascerea sa până la mörte — afară de fratele și unchiul țarului, care au 10 milioane fie-care.

Acăsta face o cheltuială de aproape 150 milioane, cu care e încărcat bugetul imperiului de faptul existenței acestor omeni și asta fără să numărăm apanagiile a 32 de mari-duce, care ele nu au anual sormanale decât un milion și jumătate fie-care dela nascerea lor, nici subvențiile atribuite celorlalți membrii ai familiei mari ducale, nici celelalte cheltuieli.

Etă cum unii statisticienii au putut calcula, că familia domnitore a Rusiei, chiar numai numărând pe membrii ei în viață, a costat mai mult de 10 miliarde.

Și cu toate acestea cea mai mare parte a marilor duci ar pute să se lipsescă de apanagiile lor, căci prin diferite mijloce au strins averi imense. Astfel posed moșii vaste ce reprezintă a 40-a parte din imperiul rus în Europa — fără a numera cele 325 de palate și castele — de ce de fie-care în mijlociu.

Afară de aceste avantajii materiale marii duci se bucură de numeroase prerogative foarte apreciabile. Astfel membrii familiei domnitore sunt scutiți de ori-ce bir, și nici un prinț de sânge nu poate fi urmărit de nici o curte de justiție a imperiului, ceea ce îi pune la adăpostul ori-cărei legi promulgate la intenția contribuabililor numai. Dat fiind acăsta, prinții fac multe afaceri, care rămân pentru tot-deuna înmormântate. (>Expres<).

MULTE ȘI DE TOTE.

O mare colecție de ouă de pasere.

Una dintre cele mai mari și mai frumoase colecții de ouă de pasere, care s'a aflat în posesiune privată engleză, a fost dăruită zilele trecute museului britanic de W. S. Radcliffe Saunders. Ea se compune din 10.000 de ouă. Saunders a mai făcut odată cadou acestui museu o foarte mare colecțiune de ouă, care cuprindea, între altele, 300 ouă de cuc. Acăsta colecție este foarte importantă, de-ore-ce ouăle de cuc se deosebesc foarte mult, fapt, care până acum n'a fost explicat în chip satisfăcător.

Cei mai mari milionari.

Cu ocazia morții baronului Rothschild din Paris, s'a adus pe tapet cestiunea bogățiilor și se afirmă următoarele:

Cel mai bogat om din lume e Mr. I. Veit în Kimberley (Africa de sud). El are o avere de 2.500 milioane franci. Li-Hung-Ciang, care avea o avere tot atât de mare, nu mai e printre cei vii. Mister I. B. Robinson, în Africa, vine al doilea cu 2.000 de milioane, al treilea e Rockefeller cu 1250 milioane. După aceștia vin Waldorf Astor (Anglia) și prințul Demidov cu numai câte 1.000 de milioane. Andrew Carnegie în Pittsburg are 524 milioane. D. Vanderbilt cu 500 milioane. Săraci sunt lord Rothschild, Iacob, Astor, Pierpont, Morgan și ducele de Westminster cu 375 milioane. Unde rămâne A. de Rothschild cu 340 milioane, Mendelsohn din Berlin cu 310 milioane și Krupp cu 225 milioane? Foarte jos pe listă stau Cecil Rhodes, Thomas Linton și vr'o 40 alți milionari considerați bogăți.

POSTA REDACȚIEI.

Voivodeni mari: E peste puțină să dăm loc unei scrisori așa de lungi într'o cestiune mai mult personală.

Blași: Articole și corespondențe ale autorilor, care nu-și descoper numele pentru Redacție, — nu publicăm, ori cât de important ar fi ceea ce scriu.

Dări de sēmă și mulțumite publice nu putem să publicăm, decât în scarte resumate, — cum s'a mai făcut și altă dată. In chipul acesta vor urma rënd pe rënd.

>Anker< Societatea acăsta a introdus ideea de asigurare în patria noastră. Din averea societății sunt mai mult de 25 milioane plasate în hârtii de valoare ung. Societatea oferă din cauza acăsta și în urma avuției sale mari deplina siguranță, de aceea ori ce părinte poțe face asigurări pentru el, sau în favorul soției, sau al copiilor.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Cătră amicii și cunoscuții mei.

Neconcedându-mi iubii amici și cunoscuți împrejurările, ca din cauza că mă despart de Năsăud, locul unde am trăit multe zile fericite în mijlocul vostru sēmă iau adio de la fie-care cu graiul viu, am aflat de bine sēmă esprim durerea și v'e salut pe acăsta cale barēmă. V'e mulțamesc iubii amici și cunoscuți de orele fericite ce mi le-ați preparat. Sörtea voesce să mă despart de voi, dér cu toate acestea spiritul meu, cugetul meu va sbura preste munți și văi, imi voi reaminti cu plăcere timpurile fericite petrecute între voi. Voi fi departe și totuși aproape. Ași dori ca atunci când sörtea va voi să ne mai întâlnim și să fim tot ca vechi amici și cunoscuți.

Rēmă bun! Adio! Nu uitați de tot pe acela, care se depărtază din mijlocul vostru.

V'e salută
Bogdan Vadăș

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 23 Iunie 1905.

Măsura său greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	fi.
1 H. L.	Grăul cel mai frumos.	15	20
"	Grău mijlociu	15	—
"	Grău mai slab	14	80
"	Grău amestecat	11	80
"	Săcară frumoasă.	10	40
"	Săcară mijlocie.	10	20
"	Orz frumos	8	40
"	Orz mijlociu.	8	20
"	Ovės frumos.	6	40
"	Ovės mijlociu	6	20
"	Cucuruz	12	—
"	Mălaiu (meiū)	10	40
"	Mazăre.	17	40
"	Lințe	26	—
"	Fasole	27	—
"	Sămēnță de in	24	—
"	Sămēnță de cânepă	14	—
"	Cartofi.	2	70
"	Măzărice.	—	—
1 kilă	Carne de vită	1	12
"	Carne de porc	1	20
"	Carne de berbec.	—	80
100 kil.	Său de vită prospēt	40	—
"	Său de vită țopit	62	—

Avis!

Aducem la cunoscința Onorațiilor noștri clienți, că biroul nostru se află de prezent în piața, Tergul botelor nr. 22.

AGENTURA PRINCIPALĂ
societate de asigurare
„Unirea“.

De închiriat 2 locuințe

pentru sezonul de vară, mobilate, cu 2 odăi câte una, care au bucătărie, pivniță, grădină și șop, una locuință se poțe închiria imediat pe tot anul, în Brașov, Strada lungă nr. 38. Informații se pot lua tot acolo.

Arverési hirdetmény.

Alólirt tömeggondnok ezennel közhirrē teszi, hogy Rosenberg Frigyes brassói kereskedő czég csōdtōmegében a leltár 1—1718, 1770, 1772, 1774, 1775, 1776, 1778, 1779, 1780, 1781, 1783, 1787, 1789, 1790, 1792, 1793, 1794, 1780/1 és 1781/2 tétel számai alatt összeit: pipere, bōrōnd, térfi divat és külōnbözű árucikkek, valamint felszerelési tárgyak és házi berendezések, vagyonbukott czég üzlet helyiségében, Lensor 24-ik sz. alatt, 1905 évi június hó 23-tól kezdōdōleg naponta d. e. 8—12 és délután 2—5 óráig nyilvános árverésen tételenkint, de lehetőleg csōportokban is, birói kiküldött közbejōvetelével, azonnali és készpénz fizetés mellett elfognak adatni.

Vevō viseli a vételár után esedékes illeték és költes az árut azonnal a helyiségből elszállítani.

B r a s s o b a n, a csōdválasztmánynak 1905. évi május hó 13-án megtartott üléséből.

Dr. Moșoiu János,
tömeggondnok.

Plânsul de copil.

Strigăte de copil, trebuie să mărturisesc chiar și un amic al copiilor, este o muzică, care nu este după gustul tuturor, fiindcă un asemenea mic cetățean are așa un glas și o tenacitate, încât poate se aduce în furie pe toți cei din casă. Fără să știe, mititelul nu e de viuă, că se face atât de neplăcut

vecinilor sei, căci el, sermanul, n'are alt chip, spre a-și da expresiune durerilor și a-i aduce la cunoștința celui ce-l îngrijese, cumcă în micul lui organism s'au întâmplat ceva tulburări. Mai ales prunci grași, care se încuie, adese-ori plâng ceasuri întregi, și decă cercetezi, care este cauza, vei afla, că au căpătat prea mult lapte de vacă, care în stomac se preface într'un golomoz mare și prin fer-

mentațiune produce tulburări în stomac, care îi supără pe prunc și de aceea strigă ceasuri întregi. Inconvenientul acesta numai așa îl vom suprima: decă vom amesteca în lapte făina pentru copil a lui KUFKEKE, fărât în apă, atunci în stomacul pruncului se va topi și va deveni mai accesibil pentru acidele mistuitoare și fermentațiunea va fi influențată atât de favorabil, în cât umflările încetază,

copiul se liniștește și încep a avea scaun regulat. Aceasta este numai un a din calitățile cele bune ale făinei Kufekke, care este recomandată și prescrișă de celebritățile medicale. Prin calitățile prețioase devine o adevărată înlocuire a laptelui de mamă și mai ales prin conținutul său de sare și albumin promovază cu efect dezvoltarea oșelor și a mușchilor.

AVIS!

Subscrierul are onore a aduce la cunoștința On. public din loc și de la sate, că **am luat asupra'mi** sub conducerea mea proprie

Atelierul de tâmplărie

al D-lui G. R. Loga, din Strada Căpitanului Brașov-Scheiș.

După o praxă îndelungată făcută în străinătate, mă aflu în plăcută poziție de a executa ori-ce lucrare de mobilă și construcțiune la zidiri, ce cad în bransa acésta.

Rogând pe On. public de binevoitorul sprijin, semnez:

cu totă stima:
Nicolae V. Voinea
măestru-tâmplar.

Atențiune! Este de recomandat

Borvisu Baross pentru anemiei, copii slabi, reumatism la încheieturi, afecțiuni cataractice a plămânilor și gâtlejului. Adevărit din partea medicilor. *Administrația* isvorului *Bibarcafalva*, posta ultimă Baroth. Deposit principal la *Johann Böhm* Brașovul vechi, Strada lungă nr. 15. — l litru 12 bani dus în locuință. 1—0.

Teatru de varietăți

la **Gewerbeverein.** se vor da zilnic

Reprezentări de varietăți.

Program decent pentru familie. În timp favorabil în grădina, în timp nefavorabil în sală.

Mâncări și beuturi bune.

Anunț.

In stabilimentul **băilor Eforiei școl. rom. din loc**

stau la dispozițiunea Onoratului public

din 7(20) Iunie a. c. în colo,

Băi reci în Basinuri libere,

umplute cu apă curată din apeductul de apă al orașului, încălzită în mod artificial la 20 C°.

Pentru înotători stă la dispozițiune un basin mare, iar pentru persoane cari nu știu nota un basin pentru Dame și altul pentru Domni.

Basinul de înotat este deschis în toate zilele:

pentru Domni dela 5—8 ore dimineața și dela 11 ore a. m. până la 7 ore seara.

pentru Dame dela 8—11 ore antemeridiane.

- Prețul:**
- o baie cu rufe pentru adulți 40 bani
  - o baie fără rufe " " 30 "
  - o baie cu rufe pentru copii 30 "
  - o baie fără rufe " " 20 "

Abonamente cu prețuri foarte reduse.

Instrucțiunea de înotat o predă D-l Theodor Götz, recunoscut ca putere escelentă în predarea lecțiunilor de înotat, fost în timpul de iarnă angajat la societatea de patinaj din Badapesta, în calitate de I-ul maestru de patinaj (Eismeister).

Pentru instrucțiunea de înotat se plătesce separat 5 cor.

Administrațiunea.

2—5.1800.

Băile din Zizin (Zajzon).

Cei cari nu caută băi de lăcs, împreunate cu spese mari, ci **Băi practice și ieftine,** se vină la băile dela pôlele Carpaților sudice din Zizin

(comit. Brașov),

într'o vale încunjurată de munți, acoperiți de nori și străbătută de un riuleț foarte bogat în păstrăvi, loc încărcat cu o vegetațiune alasă și ideal de frumos, scutit de praf și vânturi din toate părțile.

Aceste băi, care au un trecut de 71 ani și cari prin jertfa marinosă a patriotismului, putem dice că s'au creat din nou, *dispun de climă subalpină, încărcată de azot (oxigen) cu o temperatură mijlocie de 17 1/2 grade C,* așa că în toate privințele **concură cu băile din:** Trencsén-Teplitz, Šliacs, Rajecz, Poprad, Brusznó etc.

Pe când isvórele de cură ale acestui loc prin apa lor alcalină și sărată stau alătura cu apele din Gleichenberg, Ems, Niederselters de o parte, de altă parte prin apa lor minerală bogată în mangan și fer, se asemănă cu vestita apă minerală de Bártfa (Bartfeld).

Odăile de locuit curate, frumoase și bine arangiate, se află în Hotelul „Concordia”, în villă, precum și la case private.

Stațiunea balneară după trenuri este: Brașov, Dêrste, Satulung, și Preșmer.—

Circularea Omnibusului între stațiunea Tramvaiului din Satulung și Zizin: Plécă în fie-care zi din Zizin la orele 6 și 17 min. dimineața; după amédi la orele 12 și 30 min., și seara la orele 7 și 30 min. Dela stațiunea tramvaiului din Satulung plécă: la orele 8 dimineața, după amédi la ora 1 și 30 min., și seara la orele 8 și 40 min.

Prețul de persoană 40 fileri pentru o cursă;
” pentru copii până la 12 ani 20 fileri.

În fine e de observat, că P. T. public prin cercetarea modestelor, dér plăcutelor băi, cari sunt cele mai ieftine din patrie, face un doind bine: întâiu sieși, a doua-ora poporațiunei sêrmene maghiaro-română din Zizin, care mai mult este avisată la binevoitorul său sprijin și ajutor.

Lămuriri înainte de începerea sezonului dă notarul comunal din Cernat

SIPOS JÁNOS,

notar comunal în Cernat (Săcele).

(1791,2—3.)

Omul e obicnuit a bea cacao, și esamineze în interesul său propriu noua marcă a lui

Joan Hoff
CANDOL-CACAO

care în urma pușinului seu conținut de grăsime nu conturbă mistuirea, ci e foarte ușor consumabil.

Candol - Cacao

posede afară de accasta față de toate soiurile de cacao avantajul normativ, că pe lângă

bunul gust cel mai fin este cu mult mai ieftin și din cauza împrenuării sale cu malț este totodată foarte nutritiv.

O probă cu candol-cacao duce la întrebunțarea continuă a aceluia.

Pachete à 1/4 kg. 90 fil. } Sê capêtă în fiecare bîcănîe și neguțătorie de articli coloniali.
à 1/2 » 50 »

Veritabil numai în pachete cu marca Leu.

Asigurați-vă viața.

„ANKER“

SOCIETATE PENTRU ASIGURĂRI DE VIAȚĂ ȘI RENTE.

Representanța generală pentru Ungaria:

BUDAPEST, VI. DEÁK-TÉR 6, ANKER-UDVAR.

Activa cu 31 Decembrie 1904:

164.5 Milione K. din care în Ungaria

25 Milione K. sunt plasate.

PREMIÛ IEFTINE. — CONDIȚII CULANTE.

În anul 1905 sau plătit în bani gata ca parte din câștig după măsura premiilor plătite o dividendă de 27 1/2%.

Asigurări de copii avantajoșe, și asigurări de capitaluri.

Prospecte la cerere gratis.

Asigurați-vă viața.